

Yahaja — Izvzemli ponedeljek — vsak dan jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošiljajo uredništvu. — Nebrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik komercialna lista Edinost. — Tisk tiskarna Edinost. — Naročnina znaša na mesec L. 7.—, pol leta L. 32.— in cel leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Boj za svobodno šolo in Slovenci

V italijanskem političnem življenju se bje sedaj ljut boj za organizacijo šolstva. Italijanska ljudska stranka je započela borbo proti današnjim državnim šolam in zahteva popolno enakopravnost zasebnih šol z javnimi. Mnogoštevilnih zasebnih šol, ki so ustanovljene v Italiji, država ne priznava. Izpiti in spričevala na teh šolah nimajo pred državo nobene veljave. Ljudska stranka zahteva od države, da postavi vse zasebno šolstvo, ki odgovarja gotovim učnim pogojem, v eno vrsto z državnim. Vsakdo imej pravico ustanavljati šole in država je obvezana, da jih prizna, če stoji po svoji organizaciji in svoji vzgojni vrednosti na predpisani višini. Država nima pravice zapostavljati dobrih šol le radi tega, ker jih vzdržujejo in vodijo zasebniki. Šolstvo budi svobodno. Ljudstvo mora imeti pravico vzgojiti svoje otroke tako, kakor ono samo hoče in želi. To je ena glavnih in absolutnih pravic ljudstva. Vrh tega je bila država do danes nezmožna, da bi vzdrževala v vseh krajih zadostno število šol. Denarna sredstva države so bila nezadostna. Država ni izpolnjevala svojih dolžnosti do ljudstva. Bilo je mnogo krajev, kjer šol sploh ni bilo. Tam sta razsajala nevednost in analfabetizem. Država nima nobene pravice, odklanjati pomoč zasebnikom in zasebnim organizacij, ki hočejo graditi ljudstvu šole. Čim več šol, tem boljše. Država priznavaj vse dobre šole.

Površni opazovalec bi mislil, da je boj za svobodno šolo zadeva italijanskih strank, ki Slovence prav nič ne briga. Kdor pa nekoliko pomisli, spozna na mah, da reče to vprašanje v živo meso slovenskega ljudstva. Če bo naša šolna našega ljudstva absolutno gospodarila in komandirala italijanska vlada in Slovence sovražni uredništvo, se bo ljudstvo krivilo pod krivice in nasilje in se bodo otroci našega ljudstva kvarili in pacili po tujih učiteljih. Če zmagajo v Rimu sovražniki svobodne šole, bo šel naš »Solški dom« v Gorici, bodo šle vse šole družbe Sv. Cirila in Metoda po zlu. Italijanska vlada jih ne bo priznavala, ljudstvo ne bo moglo več ustanavljati šol po svoji volji. Naše otroke bodo

vzgjajali tujci, utepali jim bodo duha, ki ga bo narekoval Rim. Vprašanje vsobodno šole je odločilne važnosti za vsobodnost slovenske kulture. Slovensko ljudstvo stoji sicer ob strani, njemu so zavezana usta, a italijanske stranke v Rimu odločajo v teh dneh nevede o njegovi usodi.

V ta boj so vpleteni tudi slovenski komunisti in socialisti. Oni so člani italijanskih strank, ki o tem odločajo. Njihove stranke so tiste, ki sklepajo o šolstvu slovenskega ljudstva. Na dani njihovi strank leži naš mali narod. In kakšno je stališče in zadržanje teh strank? Te stranke so svobodno šolo odklonile. Zdale se slovenskemu ljudstvu težak udarec, ki grozi uničiti našo šolsko svobodo.

Svobodna vzgoja naših kmečkih ter delavskih sinov in hčera bo nemogoča, če obvelja volja komunistov in socialistov. Italijanska komunistična in socialistična stranka se prav nič ni brigala za potrebe in želje slovenskega kmeta in delavca. Koristi našega zatiranega ljudstva so se jim zdale brez vsakega pomena. Bodočnost slovenske kulture, svoboda in prostost naših kmetov in delavcev, jih prav nič ni zanimala. Mi se prav nič ne čudimo, da se za nas ne brigajo. Oni imajo važnejše stvari na dnevnem redu kakor potrebe in želje Slovencev. Čudimo se pa kratkovidnim Slovencev, ki tekajo v naročje strankam, katere se na naše ljudstvo ne ozirajo. Zopet se je enkrat izkazalo, da smo mi Slovenci le žrtev, ki se daruje za tuje interese. Kar je italijanskim komunistom in socialistom v korist, je našemu ljudstvu v škodo, kar je zanje uspeh, je za nas polom. Kdor se z italijanskimi strankami veže, je vkljenjen jetnik, ki ne more več prosto dihati. Zgodi se mu, da proti svoji volji škoduje ljudstvu, kateremu bi moral koristiti, da vara zaupanje ljudstva, ki ga je izvolilo. Slovensko ljudstvo pa hoče imeti proste roke, ono se hoče prosto in svobodno gibati, ono hoče dihati iz svobodnih prs. Proč z vsako odvisnostjo, proč z sužnostjo! Kdor se za naša na tuje, bo stokrat prevaran in stokrat ogoljufan! Če si sam ne pomagáš, ti nihče ne pomaga.

Jugoslavija

Ustavni predlogi opozicije

LJUBLJANA, 16. »Jutru« poročajo iz Beograda 15. t. m.: Včeraj so vsi klubi razen komunistov predložili ustavnemu odboru svoje ustavne načrte:

Načrt zemljoradnikov

V ustavnem načrtu zemljoradniškega kluba se nahaja med drugim: 1. Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je politično in kulturno edinstvena država, na čelu ji je kralj. 2. Kot politična enota sloni na načelu svobode. 3. Državna organizacija temelji na združnem načelu kot edinem načelu gospodarske pravice. 4. Država sloni na načelu razvijanja najširše prosvete. Od tega načela morajo odvisni vsi zakoni. Posebna zaščita se zahteva za delavske moči. Obvezna je udeležba delavcev na podjetjih.

Republikanski načrt

Republikanski načrt ustave predvideva za svobodno ujedinjenje naroda. Srbov, Hrvatov in Slovencev republiko, ki naj se zove Jugoslavija. Država se deli na oblasti, katerih velikost se odredi s posebnim zakonom. S tajnim glasovanjem naj se odloči, ali naj se pokrajine razdele na več malih edinic ali naj se stopi več malih v eno večjo upravno ednico.

Načrt Hrvatske zajednice

Ustavni načrt hrvatske zajednice pravi, naj bo država edina in nedeljiva vladavina. Del državo v sledeče pokrajine: Srbija z Makedonijo, Hrvatska s Slavonijo, Dalmacijo in Medijmurje Istra in Otoki, Bosna in Hercegovina, Vojvodina in Slovenija (torej šest pokrajin). Narodnemu predstavništvu pripada izključno zakonodajstvo o državnem ljudstvu, zunanjih zadevah, carina in trgovina, izdajanje denarja, vojska in državna uprava, vsi ostali posli pa spadajo v delokrog pokrajinskih saborov. Kralj imenuje državne in pokrajinske uradnike.

Muslimanski načrt

Muslimanski načrt ustave stoji na stasu pokrajinske avtonomije.

Komunisti ne predložijo nič

Komunisti ne bodo predložili svojega načrta, ker pravijo, da ne morejo razpravljati z buržoazijskimi strankami. Komunistična ustava se more uveljaviti samo revolucionarnim potom.

Socialno-demokratski projekt

Tudi socialni demokratje so predložili svoj ustavni načrt. Njih država se zove »republica Jugoslavija«. Smrtna kazen se odpravi. Tisek je svoboden. Ekonomske odnose določa država. Država ima pravico ekspropriacije. Zemlja je last vsega naroda in se deli državljanom po zakonu. Fevdalni odnosi se ukinejo brez odškodnine. Šume, rudi in

načrt posrečil, ako se bo ostalo na čisto gospodarskem polju.

Italija

Pobiranje orožja v Italiji

RIM, 15. Izročitev orožja v bolonjski, ferarski in modenski provinci poteka popolnoma pravilno. Lahko se reče, da so dosedanj uspehi povoljni. V Bolonji se je dosedaj oddala že tretjina orožja, ki je bilo svojčas prijavljeno v led kr. odloka od 3. avgusta 1919. Veliko bolj ugodno je to razmerje v ferarski provinci, kjer se približuje polovici, in v modenski provinci, kjer prekorači tri petine. V bolonjski provinci je bilo od 20033 pušk, ki so bile svojčas prijavljene, oddanih 4. februarja 1782, 7. februarja 2314, 11. februarja 8528. V istem rastočem razmerju napreduje oddaja revolverjev, katerih je bilo oddanih od 14911 javljenih 3913. Od 3640 kosov svojčas javljenega svetlega orožja je bilo oddanih 1951 kosov. V ferarski provinci je bilo svojčas javljenih 15631 pušk, 8775 revolverjev in 2235 kosov svetlega orožja in je bilo do 7. februarja oddanih 8080 pušk, 3292 revolverjev in 622 kosov svetlega orožja. Vrh tega je bilo oddanih vsakovrstnih nabojev na Bolonjskem 450.200, na Ferarskem 310.000 in na Modenskem 151.012. V Bolonji so bile oddane tudi 3 strojnice.

Francija

Briand sprejel ministra Beneša in grškega min. predsednika

PARIZ, 15. Ministrski predsednik Briand je imel dolg pogovor s češkoslovaškim ministrom za zunanje zadeve Benešem. Briand je izročil Benešu veliki križec častne legije. Nato je francoski ministrski predsednik sprejel grškega ministrskega predsednika Kalogeropulosa.

Anglija

Otvoritev parlamenta. — Prestolni govor

LONDON, 15. Novo zasedanje parlamenta se je otvorilo s običajnimi svečanostmi. Po poti, koder je šla kraljeva kočija, je policija vzdrževala strogo red. Občinstvo ni bilo pripuščen v lože iz strahu pred napadi s strani fenijancev. Kralj Edward je prečital prestolni govor, v katerem je rekel, da so odnosi z drugimi državami prijateljski. Upam — je nadaljeval kralj — da se bo napravljal na londonski konferenci korak dalje na poti k izvršitvi mirovnih pogodb, ki vzpostaviti sloge v Evropi in miru na vzhodu. Upam tudi, da bodo imela pogajanja za sklenitev trgovske pogodbe z Rusijo dober uspeh. Kralj je nato orisal glavne črte angleške kolonialne politike in je izrazil upanje, da se bo mir v Egipt in Indijo kmalu povrnil. Potrebni so novi davki in stroške bo treba skriti kolikor le moremo. O Irski je kralj rekel: Položaj na Irskem je zame še vedno predmet skrbi. En del irskega naroda se poslužuje še nadalje zločinaške nasilja z namenom, da bi ustanovil neodvisno irsko republiko. Na ta način se ne more doseči ne irsko zedinjenje ne irska samoupravna vlada. Ukrepi, ki so se odredili na Irskem, se izvršujejo, upam pa, da bo večina irskega ljudstva kmalu odklonila nasilje ter da bo hotela sodelovati pri stvarjanju in uveljavljanju zakona, ki mu bo dal samoupravno vlado in državno uredbo, s pomočjo katere se bo edinstvo Irske uresničilo po ustavnih poti. Nato je kralj napovedal zakonske načrte za ublažitve krize brezposelnosti, za zopetno uvedbo svobodne trgovine s premogom in za preureditev dolžne zbornice.

Trgovina s premogom v Angliji

LONDON, 15. Ministrstvo za rudarstvo: Razlogi, iz katerih je bilo potrebno, da se je nadzorovala trgovina s premogom, ne obstojajo več. Radi tega je vlada odločila, da se s 1. marcem razveljavijo določbe, ki jih je izdal »Board of Trade« 25. avgusta 1920. Za izvažanje premoga v inozemstvo veljajo predpisi, ki jih vsebuje odloka z dne 28. decembra 1920 in 1. januarja 1921.

Zrakoplovni sporazum med Anglijo in Francijo

ŽENEVA, 15. Angleška vlada je sporočila tajništvo Zveze narodov, da je sklenila Anglija s Francijo glede zrakoplovne začasne sporazum.

Fenijanci napadli osebni vlak

CORK, 15. Močan oddelek fenijancev je pri postaji Innishannon napadel vlak, v katerem se je nahajalo mnogo potnikov in 40 vojakov. Vojaki so odgovorili. Sledila je bitka, v kateri je bilo 6 vojakov ranjenih in ravno tako dva fenijanca. Šest potnikov — med njimi ena ženska — je bilo ubitih in nekoliko ranjenih.

V januarju so se vršila tajna pogajanja med angleško vlado in irsko republiko. DUBLIN, 15. Tukajšnji listi so objavili poročilo neke seje, ki se je vršila v januarju in katere se je udeležil tudi predsednik De Valera. De Valera se je pogajal z angleško vlado v svrhu sklenitve enomesečnega premirja. Pogajanja so se razbila, ker ni prišlo do sporazuma glede vprašanja izročitve orožja s strani fenijancev.

Zedinjene države

Pomen tržaškega pristanišča za Ameriko

NEW YORK, 15. Pomorski krogi glasajo važnost redne plovbe med Trstom in vzhodom. »Journal of Commerce« pravi, da se bo lahko prišlo, ko ustanovi Tržaški lloyd redno tedensko plovbo, v malo dneh iz New Yorka v Aleksandrijo. Važno je poudariti — zaključuje omenjeni list — da se bo na prihodnjih sestankih razpravljalo o prometu tržaške luke. Pri tem naj se upošteva velik dobiček, ki bi ga Amerikanci imeli, ako bi se plovba uredila tako, da bi jim Trst služil za prehodno pristan.

Komunizem in socialni program „Kmetijskih in delavskih zvez“

(Nadaljevanje, glej št. 32. — Piše dr. J. Biteznič)

Ze predvojna socialna demokracija je istovetila socialni problem z socializmom. Ali za razumevanje socialnega vprašanja je mogoče ravno socialna demokracija malo doprinesla; ona je vzgajala proletarske mase pred vsem politično-demagogo, ni pa pripravila proletarskih množic na glavno nalogo socializma: ona ni vzgajala delavca, da bi lahko prevzel gospodarstvo v svoje roke. K razumevanju socialnega vprašanja so doprinesle mnogo krščanske struje in zlasti od socialistov in komunistov zasnočevani »katedrski socialisti«.

Politični komunizem hoče monopolizirati misel, voljo, čustvovanje, udejstvovanje posameznika, društva, naroda in držav. On hoče biti utelešena ljudstvo in odrešenje celega človeštva. To da tudi proglasi drugih državnikov in vseh revolucionarjev do danes so se glasili na cele narode, države, na vse človeštvo, in vendar so eni in drugi zagovarjali v resnici samo koristi enega razreda: državniški koristi državnotvornih elementov, t. j. vseh onih, ki so se že dovoljno gospodarsko, politično in kulturno osvobodili, revolucionarji pa korist razreda, ki ga je dolgotrajna politična borba organizatorično delovanje v gospodarskih in kulturnih organizacijah pripravilo za svečani pohod v Jeruzalem, v krog novih državnotvornih elementov, v novo državo, kjer gospoduje ravnotako kakor prej zopet en razred nad vsemi drugimi.

To je prvi razvoj in uspeh vseh političnih, gospodarskih, kulturnih borb, ki jih začenjajo posamezniki proti državi in družbi. Posamezniki si ustvarjajo priručne svoje evangelije — in organizirane mase učencev ustvarjajo v dolgotrajnih borbah nekaj različnega od onega, kar je njih učitelj zasajal. »Zgodovina je učiteljica življenja.« Ona nas uči, da se vse socialne presobrazbe vršijo le po lagoma. Zato uganjajo komunisti čisto navadno komedijo, če pridigajo današnjemu človeštvu, da mu oni prinesejo odrešenje že jutri, ko je vsak komunist prepričan, da je treba stoletne borbe, da je treba izkorenjeniti današnje proletarske mase in še širih generacij, če hočemo tretjino komunističnega ideala uresničiti. Kmetke in delavske zveze nočejo uganjati te komedije komunistov. Veliko in hvalvedno bi bilo delo znanstvenika, ki bi zaklical na ves glas današnjemu človeštvu: »toliko in toliko kilometrov merijo kosti, ki so po vojski in revoluciji izginele, toliko hektolitrov krvi so morali pred nami preliti, da je človeštvo ustvarilo oni razred, proti kateremu se vzdiguje danes novi razred, ki je del današnjega naroda in ljudstva.«

In še enkrat toliko kosti in še toliko krvi, in sicer žive krvi in celih kosti današnje buržoazije in današnjega živega proletariata se morajo se prelomiti in se preliti, da se približamo komunističnemu cilju. To ogromno in silovito resnično mora vsakdo premisliti, predno začne javno pridigati in delati med ljudstvom.

Ko se je človek razvil od primitivnih organizacijskih oblik, družine, roda, plemena do močne politične, državne organizacije, je postal socialni problem od dneva do dneva važnejši. Skupna ljudska organizacija je proizvajala gospodarske vrednote v borbi z naravnimi silami, ki si jih je znala vedno bolj zaslužiti; ni se več bala naravnih sil, ki jih je prej obojevala, marveč jih podredila svoji volji do gotove meje. Močnejši del ljudske organizacije se je pa tudi zaveždal, da more šibkejše sebi podrediti in jih izrabiti za sredstvo kopičenja svojega bogastva. Tako vidimo danes pred svojimi očmi, da nimajo najbolj sposobni, najboljši vaje vsega našega društvenega življenja v svojih rokah, marveč najbolj bogati. Skupna ljudska delavska sila je ustvarila bogastvo, — a plodove dela so želi ljudje, ki so temeljili svoje pravo na državni zakon, na takozvane legalne akte in ne na osebo delo, med tem ko so bili do danes ljudje, ki so faktično producirali vse gospodarske vrednote, sužnji in heloti. Delavci in kmetje so si komaj doživljali malo hišico in pripravili nekaj pohištva.

Napeti moramo vse sile, da zločimo v delih našega naroda ne kapitala, ker takega nimamo mnogo, marveč kapitala

niške za blago in potnike, ki bodo namenjeni v Levant.

Zakonski načrt za prevoz izvoza petroleja

PARIZ, 15. »Chicago Tribune« poročajo iz Washingtona: Državni tajnik za morarico Daniels je izjavil, da odobrava zakonski načrt Phelan, s katerim se predsednik republike pooblašča, da lahko prepove izvoz petroleja.

Grška

Grški ministrski predsednik v Parizu. PARIZ, 15. Grški ministrski predsednik Kalogeropulos je prispel danes predpoldne v Pariz.

listični duh, ki veje prav gotovo tudi v delih našega naroda. Kot praktično programatične točke, katerih udeležitev ni več daleč, se nam — pokazujejo sledeče:

Kmečki delavec naj dobi zemljo v svojo last, koloni naj postanejo lastniki svoje zemlje! Ne nastopamo za zasebno last zemljo morda iz respektu pred to uredbo, ne; prepričani smo, da imajo vse uredbe, tako gospodarske, politične kakor kulturne po naravi pravo do obstoja samo toliko časa, dokler jih družba hoče in dokler so pametne in koristne. Če in ko bo kmet proti zasebni lasti na zemlji, ki jo obdeluje, ko izjavi, da mu škoduje, takrat se ne bo našel noben pameten človek, ki bi hotel zagovarjati to uredbo! Ali kdor je danes govoril z ruskim, ukrajinskim, galiskim, poljskim, madžarskim, hrvatskim, italijanskim kmetom, ta ve, da vse kmečke mase hočejo imeti zemljo in jo obdelovati — kot svojo. Pred nepremagljivim kmetom je morala celo ruska boljševiska komunistična revolucija kapitulirati in mu priznati privatno last zemlje, ki jo sam obdeluje. To je, g. Anin, resnica o Vašem programu!

Če Vi kmetu ne odvzamejte takoj zemlje, je vzrok v tem, ker mu je ne morete, ker Vas je ruski kmet prislil do kapitulacije in zanikanja Vašega komunističnega programa. V tej kapitulaciji leži najprej dokaz, da Vi niste apostoli človeštva, marveč samo predstraža industrijskega delavstva.

Razlika med komunisti in socialnim programom kmetijskih in delavskih zvez je ta, da mi odkrito izjavljamo, da priznavamo kmetu zasebno lastnino zemlje, ki jo sam obdeluje, dokler je on sam ne odbije in se izjavi za komunistično zemljo.

Izjavljamo tudi, da smo v načelu za razlastitev brez odškodnine in za razlastitev proti vsakomur, ki je ne obdeluje sam s svojo družino. Mi vidimo, da bo zmagal na koncu revolucionarnega viharja oni sistem, ki bo znal spraviti v harmonijo človeka in njegovo osebnost — ter družbo. Sistem, ki zanika družbo, je sojen že po današnjem socialnem gibanju. Politični komunizem pa, ki zanika človekovo osebnost, bo sojen po onem razvoju, ki bo sledil revoluciji. — Sistem, ki ga oznanjamo mi, hoče ustvariti harmonijo človeka in družbe, — a podlaga temu sistemu mora biti delo — in vsakdo mora biti lastnik produkta svojega dela. Zato zahtevamo občno dolžnost do dela. — Vsak človek mora biti neposredno ali posredno soudeležen pri skrbi, ki jo ima človeštvo, da se prehrani in živi. V tem je zopet bistvena razlika med socialnim programom »kmetijskih in delavskih zvez« in komunisti, ki ne priznajo človeku prava niti na sadovih svojega lastnega dela, marveč hočejo, da z njim razpolaga »Svet ljudskih komisarjev«, ki bi potem delil, kakor bi hotel (Dalje prih.)

Našemu kmetickemu ljudstvu

Zadnje čase se veliko piše in zboruje, mnogo govori, toda vse to ne zadostuje, od debat moramo preiti k dejanjem. Centralizacija našega združništva na enotni podlagi je neobhodno potrebna, je naš vsakdanji kruh. Združiti moramo vse moči, pokazati moramo svojo odpravo silo nasprotnikom osredotočenja. Pokazati moramo svetu, da smo zrel sad na odsekanem drevesu, ki je sposoben pognati novo in močno drevo. To pa bomo dosegli edino v složenem nastopu in ne v cepitvi po programu: Gustinčič »Regent. Naše združništvo moramo osamosvojiti, da bode zamoglo služiti nam samim. Mi vemo najbolje sami, kje nas čevlji žuli.

Ako bi se naše zadruge združile s tujerodnimi zadrugami, čeprav internacionalni, ali ako bi naše ljudstvo pristopilo k takim zadrugam, bi ad sami sebi kopali jamo, ker bi take zadruge ne more nuditi našemu ljudstvu tega kar potrebuje, to pa že zato ne, ker bi vodile lji takih zadrug ne bili Slovenci, kar je umevno. Kot taki bi ne poznali naših zahtev, bi ne poznali našega kulturnega in gospodarskega položaja. Naj bo člo-

več kolikor hoče poučen o razmerah gotovega kraja, nikdar jih ne bo poznal tako kakor oni, ki živijo v njih in čuti z vsem svojim srcem z ljudstvom, ki mu je enako po rodu in krvi. Gustinčič je Kmetijski Zadrugi napovedal boj zato, ker mu ista zadruga ni hotela ustreči, ker se ni podvržla njegovim zahtevam, to je, da bi se združila z Delav. Konsum. Zadrugami. Odbor ni mogel tega predloga sprejeti, ker si je bil v svesti, da bi se pr. temu uprla pretežna večina članov, k. se zavedajo, kaj bi pomenila taka predaja za naš kulturni in gospodarski razvoj. S takim korakom bi se zanesel v zadrugo preprič in naravnost posledica bi bila razkol. Sedanjí Gustinčičev nastop smo predvidevali in brez dvoma mu bodo njegovi pristaši šli v tem oziru na roko. — Dolžnost našega kmetijskega ljudstva pa je, da taki cepitvi naredi enkrat konec, in sicer za vedno s tem, da se složno izjavi za resolucijo, ki je bila sprejeta na sestanku dne 2. t. m. pri sv. Jakobu.

Kmetijska gospodarska organizacija mora biti stanovska in ne strankarska. To zahtevajo današnje razmere, to zahteva naše gospodarsko stanje. Del. Kons. Zadruga vidi v taki organizaciji nevarnega konkurenta, zato je jim je inž. Gustinčič dobrodošel agitator, ki ima nalogo naše ljudstvo razdvojiti, za vesti ga v strankarski boj in s tem uničiti njegovo gospodarsko in politično odpornost. Tako razdvojen in oslajen ljudstvo bi se moralo brezpogojno predati.

Kmetje, odprite oči, in v odgovor omenjenim agitatorjem združite se v enotno in močno gospodarsko organizacijo, ki vam je predlagala omenjena resolucija. Lonjerski.

Italijanska zbornica

Rim, 15. febr. 1921.

Na ponedeljski seji so se obravnavale različne interpelacije. Za naše kraje so važne interpelacije nekaterih poslancev različnih strank, v katerih pozivljajo vlado, naj še nadalje opusti prebivalstvo po vojni škodovanih dežel zemljišča in hišnega davka. Poslanci so tudi kritizirali vlado v njenem delovanju z ozirom na izplačevanje vojniških odškodnin. Zlasti se očita raznim ustanovam in kreditnim zavodom, da ne upoštevajo pri izplačevanju predumov malih škodovancev.

K temu je omenili, da je vlada nakazala te dni 5 milijonov lir za direktno izplačevanje vojniških odškodnin v Julijski Benečiji.

Današnja seja je že takorekoč odločila usodo žitnega zakonskega načrta, tako da bo bržkone še tekom tedna postal zakon.

Kakor znano, so se vladne stranke sporazumele o izpreminjavalnih predlogih, s katerimi naj se vladni zakonski načrt popravi. Na podlagi znanega sklepa vladnih strank se je sestel danes zjutraj bilančni odsek zbornice, kateremu je vlada predložila izpremenjeno zakonsko predlogo, nakar je odsek sprejel z vsemi glasovi proti socialističnim glasovom sledeči dnevni red: Komisija, ki pretresuje žitni zakonski načrt, ugotavlja, da predložene izpremembe ne nasprotujejo finančnim smotrom žitnega zakonskega načrta, ter priznava, da je neobhodno potrebno poskrbeti za ravnovesje državne bilance, sprejme predložene izpreminjavalne predloge.

Na popoldanski seji zbornice je podtajnik Soleri predložil zbornici besedilo drugega in tretjega člena žitnega zakonskega načrta tako izpremenjeno, kakor je bilo dogovorjeno med vlado in bilančnim odsekom. Z ozirom na nujnost stvari predlaga, naj zbornica prekine sejo, da morejo poslanci proučiti izpremenjene člene.

Nato prekine predsednik sejo. Ko predsednik ob 17^h odpravi zopet sejo, je podal soc. poslanec Majola v imenu socialistične stranke izjavo, v kateri utemeljuje postopanje socialistične parlamentarne skupine v tem vprašanju. Socialisti bodo glasovali za Casalinijev dnevni red. Toda z ozirom na izpremembe, ki jih vlada predlaga, se more

reči, da je zakonski načrt bistveno predrugačen. Socialistična skupina je doslej svoj smoter, zato se odreka dnevnim redom, ki so jih predložili njeni poslanci. Prizdrži pa si popolno svobodo glede razpravljanja posameznih točk kakor tudi glede izprememb žitnega zakonskega načrta.

Bombacci je predložil v imenu komunistov dnevni red, s katerim predlaga, naj zbornica pozove vlado, da odpravi državni monopol. Izjavlja, da je bila njegova skupina za obstrukcijo, dokler je bilo upati, da bo to postopanje dvignilo deželo proti državi. Toda razprava se je sedaj zasukala, a komunistov je tudi premalo, da bi mogli sami voditi obstrukcijo.

Nato se umaknejo vsi ostali dnevni redi in predsednik naznani, da je bilančni odsek predložil dnevni red, ki ga je sprejel na svoji jutranji seji.

Ministrski predsednik Giolitti se zahvali onim, ki so predložili dnevne reče, s katerimi so izrazili zaupanje v vlado. Priporoča zbornici, naj sprejme dnevni red bilančnega odseka ter naj preide k razpravljanju posameznih členov zakonskega načrta. To glasovanje naj velja kot zaupnica vladi.

V imenu bilančnega odseka izjavi posl. Camera Giovanni, da je tudi bilančni odsek umaknil vse svoje prejšnje predloge razen današnjega dnevnega reda.

Socialisti so umaknili vse svoje predloge razen dnevnega reda poslancev Grilli-ja, ki se glasi: Zbornica sklene, da se ne sme povišati politična cena kruha na škodo delavskih slojev, ki so že dovolj trpeli vsled vojne in naj se proračunski primankljaj pokrije z zaplenbo vojniških dobičkov in s progresivnim davkom na dohodke.

Casalini (soc.) izjavlja, da odgovarja ta predlog v bistvu onemu, ki ga je on predložil v preteklem mesecu marcu, in katerega je zbornica sprejela.

Ministrski predsednik Giolitti utemeljuje, zakaj ne more sprejeti dnevnega reda posl. Grillija. Meseca marca je bil položaj drugačen. Zbornica pa je med tem časom sprejela zakon o zaplenbi vojniških dobičkov, ki stopi kmalu v veljavo. Ako ne sprejme zbornica žitnega zakona, gre država gospodarski pogubi naproti, ki bi pa najhujše zadela delavstvo. Gre za 13 milijard primankljaja. Zbornica se mora zavedati važnosti te številke. Ta zakonski načrt je tako izdelan, da bo kar najmanj obremenil revnejše sloje. Z uvedbo proste trgovine žita bi cena kruha v škodo ljudstva neprimerno poskočila. Ne more torej biti za predlog poslancev Grillija, katerega sprejetje bi onemogočilo razpravo posameznih členov zakonske predloge. Zbornica naj odkloni ta dnevni red, s čimer izreče vladi zaupnico.

Predsednik stavi na glasovanje dnevni red poslancev Grillija, za katerega pa glasujejo le socialisti in komunisti.

Predsednik naznani izid poimenkega glasovanja: Glasovalo je 273 navzočih poslancev; z da je odgovorilo 66, z ne 207 poslancev. Zbornica je torej odklonila dnevni red socialistov in s tem sklenila, da se preide k razpravljanju posameznih členov žitnega zakonskega načrta.

Nato je predsednik zaključil sejo ob 19^h.

Načelo nasilja

I.

Francoski enciklopedist J. J. Rousseau trdi v svojih spisih, da je kultura pokvarila človeka, bodisi v materialnem bodisi v moralnem oziru. Tudi največji nemški filozof pesimističnega naziranja Schopenhauer trdi, da je človeška narava nekaj prirojenega in stalnega, ki je ne more nič izpremeniti. Hudoben človek ostane takšen, tudi če vpliva nanj še toliko činiteljev, ki delujejo prirojeni zlobni naravi nasproti. Vključ visokemu kulturnemu napredku človeštva ni civilizacija nič napredovala.

Pesimistično naziranje o npravnem napredku človeštva temelji na izkušnji. In če se ozmemo na dogodke zadnjih let, kakor tudi na današnje razmere, ki vladajo

dajo v kulturnih deželah med kulturnimi narodi, tedaj mora tudi najbolj optimističen človek dvomiti na tem, je li zares kultura povzdignila človeštvo na višjo stopnjo civilizacije.

Ob začetku svetovne vojne, ko so nemške čete zmagovito prodirale v Belgijo in na francosko ozemlje, je vseljeno nemstvo navdušeno ploskalo zmagovitim generalom. Nihče pa se ni zmenil za grozovite zločine, ki jih je izvrševalo razdivjano vojaštvo nad civilnim prebivalstvom okupiranih »sovražnih« dežel. Vsem nam je še v spominu s kakšno cinično ravnodušnostjo so poročali in pisali nemški časopisi o pokolju prebivalstva mesta Löwen v Belgiji.

Na zadnjih zasedanjih avstrijske poslanske zbornice so se javno razglasile tudi avstrijske grozovitosti, ki so se dogajale vsepovsod, kamor je stopila noga avstrijskega vojaštva pod poveljstvom krvoločnih generalov.

Zmage pijani militarizem je slavil tako grozne in krvave orgije, kakršnih svet še ni videl. Zavladala je tedaj moč pesti, kakor pravijo Nemci. Nietzschejev »nadčlovek« je bil na pohodu. Načelo nasilja je prevladalo v etičnem naziranjju nemškega ljudstva.

S proslavljanjem tega načela in z njegovim praktičnim izvajanjem so si nakopali Nemci sovraštvo vsega sveta. Njihovo lastno načelo nasilja je postalo najboljšo orožje v rokah nemških sovražnikov. Nemški nasprotniki so mogli neprestano kazati na Nemce kot na barbarje, ki groze uničiti človeško kulturo in civilizacijo. Le na ta način so mogli spraviti na noge milijonske vojaške množice ter jih poslati v peklenški topovski ogenj. Tako sta trčili skupaj dve načeli: na tej strani načelo nasilja, na oni načelo teptane pravice.

Brez pomišljanja smemo trditi, da je ravno ta okoliščina neizmerno doprinesla k zmagi entente.

Kakor hitro je postala zmaga centralnih vlasti dvomljiva, je utihnila pesem o nemškem nadčloveku. Načelo nasilja je stopilo v ozadje. Nemško časopisje, nemška javnost, politična zastopstva in drugi činitelji nemstva so začeli ubirati milejše strune. Tudi Nemci so začeli tedaj brenkati na kitaro užaljene pravice. Spoznali so neizmerno škodo, ki so si jo nakopali s tem, da so razglasili načelo nasilja za svoj etični ideal.

Začeli so dokazovati, da je pravica na njihovi strani, da je njihova vojna obramba, nikakor ne imperalistična. Z vsakim nadaljnjim diplomatičnim in vojaškim neuspehom so nizali ceno za sklenje miru ter tako slepili in tožili ljudstva, ki so jih vpregli v svoj imperalistični in razbojniški voz.

Spoznali so, da kase ta ljudstva uprta, če bi odkrila njihove prave namene, zato so se izpremenili v besedi, ne pa v dejanjih. Dokler so bili uspehi z njimi, se je dalo načelo nasilja lepo izrabiti, toda z vsakim novim neuspehom se je začela oglašati slaba vest in zarjavela pravica je prila spet v veljavo.

In tako se je zgodilo, kakor se je moralo zgoditi, da je zmaga entente s propagando pravičnosti proti načelu nasilja. Poslednje smrtne udarce je zadal centralna vlastina Wilson s svojimi poslanicami in z znamenitimi štirinajstimi točkami.

Kako so njegove poslanice, ki so obetale triumf pravice, elektrizirale avstrijske trpeče narode, nam je še vsem v spominu. S spoštovanjem in oboževanjem je tedaj vse strmel v Wilsona, kakor stmi danes trepeti proletariata v Lenina.

Tedaj se nam je vsem zdelo, da je zmaga v resnici načelo pravice nad načelom nasilja. Zato so vsi narodi, zmagovalci in premaganci — zakaj trpljenje obojih je bilo veliko — pričakovali pravični dejanj od tistih mož, ki so ob vsaki priliki zatrjevali, da je boj zaveznikov boj za pravice vseh narodov. Saj so v znamenju pravice premagali nemško nasilnost.

Toda prav kmalu je prišlo razočaranje. Zmagovalci, ki niso nikdar pričakovali tako popolnega sovražnikovega poraza, so pogazili načelo pravičnosti ter

brez milosti izkoristili svoj ugodni položaj zmagovalcev nad premaganci.

Nastali so nestvirni mirovni pogodbi kakor versailleska, st. germainška, sevrška in rapalska pogodba.

Glavno načelo, s katerim so zmagovalci pošiljali svoje narode v fronto, načelo samoodločbe narodov, je bilo popolnoma pozabljeno. Le v zasmeh in pa, da se ohrani vsaj nekoliko videza, so odredili pariški mogotci nekaj ljudskih glasovanj, s katerimi so hoteli nekoliko pokrpiti razcapano pravico.

Vsi tlačeni narodi, vsa ljudstva so iz teh dejanj mogla spoznati hinavstvo zmagovitih »pravičnikov« v Parizu.

Zveza narodov, to Wilsonovo nebojleno dete, nima nobene bodočnosti. Ustanova, ki je imla postati mednarodno razsodišče, katerega naloga bi bila reševati v bodočnosti spore med narodi, je postala ptičje strašilo na zapuščenih njivi, kjer samevajo v vetru in mrazu lepa načela.

Varšava in Pariz

Med starodavnimi slovanskimi državami zavzema najodličnejše mesto v zgodovini nekdanja Poljske.

Starodavna Poljska je bila skrajni steber zapadne kulture proti vzhodu. Poljsko plemstvo, ki je tvorilo jedro naroda, je bilo skozi in skozi pod vplivom zapadne kulture ter tuje slovanskemu vzhodu. Odtod tisto plemensko sovraštvo med Rusi in Poljaki.

Nesloga, samovoljnost in nenravnost poljske šlahte je privedlo to nekdanj tako mogočno državo do popolnega razpada. S takozvano tretjo delitvijo Poljske leta 1795. je bil poljski narod razkosan na tri dele, ki so bili ločeni preko 120 let po državnih mejah treh najmočnejših držav Evrope.

Ce govorimo o poljskem narodu, mislimo pri tem samo na poljsko plemstvo in del meščanstva, zakaj priprosto ljudstvo je bilo od nekdanj brezpravna raja, ki se ni udeleževala političnega življenja.

Dasi je bilo med njimi poštenih, smotrenih in dalekovidnih mož, ki so stremeli za edinstvom svojega nekdanjega kraljevstva, vendar je v širokih slojih manjkalo tiste odločne, politične, katera bi imela pred sabo edini, vzvišeni smoter poljskega naroda: t. j. vstajenje združene Poljske iz stoletne smrti.

Večinoma so tirali Poljaki, bodisi na Ruskem, bodisi v Avstriji ali Nemčiji oportunistično politiko brez dalekosežnih smotrov. Vzrok temu je bil razredni egoizem poljske šlahte. Ti zakrknjeni, lahkoživi in površni plemiči niso storiili nič za ljudstvo.

V socialnem oziru se je godilo najhujše nemškimi, najslabše ruskimi Poljakom, v političnem življenju pa so prednjačili avstrijski Poljaki, katerih politika nam je itak še dobro v spominu.

Iz navedenih razlogov nismo videli med boljšimi krogi Poljake nikoli tiste žive, goreče vere v narodno stvar. Ko je izbruhnila svetovna vojna, so se spomnili ljubelega poljskega naroda »petrogajski, berlinski in dunajski mogotci ter mu obljubljali hribe in doline za njegovo zvestobo. In tako so si stali v strelskih jarkih nasproti sinovi iste matere ter se pokorili za grehe svoje nekdanje in sedanje gospode.

Pravična kazen je zadela gnilo vladajočo družbo Rusije ter nemško in avstrijsko oholost. Prisojstvali smo poljsko treh najmočnejših državnih tvorbo v Evropi. Plot državnih meja, ki je ločil Poljske, se je porušil, a treba je bilo izdatne pomoči zapadnih zaveznikov, da so se postavili Poljaki na lastne noge.

Francija je koj v začetku premirja podprala poljske zahteve po nemškem ozemlju. Neasen položaj v Rusiji ni dopuščal tedaj še razmeitve proti vzhodu. Čim bolj pa je začela dobivati boljševiška vladavina stalne oblike, tem večje so postajale poljske zahteve na račun ruskega vzhoda. Poljska šlahta se ni prav nič navdušila iz zgodovine.

Za teni imperialističnim stremljenjem pa je stala Francija, ki ni omislila nobene pričke, da bi na katerikoli način ugonobila boljševiško Rusijo. In tako

smo doživeli v zelo kratkem času pohod poljskih vojsk v osrčje ruskega ozemlja, a kmalu se je končala njih napadala na sila v porazu.

Z veliko težavo so se Poljaki izvili še takrat iz ruskih klešč, toda svoje politike napram Rusiji niso nič izpremenili. Zli duh Francije in drugih zapadnih intransigentov jih spremlja v vsem političnem delovanju.

Zopet se govori o spomladni ententni ofenzivi proti boljševiški Rusiji, katere baza bi bila Poljska republika. Z drugimi besedami povedano: poljsko ljudstvo bo vnovič kravalo za tuje interese po zaslugi svoje ničvredne šlahte.

Sedem let je nesrečna poljska zemlja torišče velikanskih bojov. Nepregledne množice vsakovrstnega vojaštva nebrojnih narodov so teptale to zemljo. Gospodarske in telesne sile ubogega poljskega ljudstva so izmognane do skrajnosti.

Zato se mudi predsednik poljske republike maršal Pilsudski v Parizu. Ne bo manjkalo svečanostnih sprejemov, banketov in napitnic. Napivali bodo prijateljstvu in vzajemnosti poljskega in francoskega naroda.

Maršal Pilsudski nastopa sijajno a svojim spremstvu, da zakrije svojo izmučeno domovino.

Toda, da pridemo k stvari. Pilsudski je prišel v Pariz po denar. Skoraj gotovo ni napravil poti zastoj. Francozi mu bodo našli svetilnih bankovcev, s katerimi bodo poljski gospodje za »lo nastitili in oblekli svoje trpeče ljudstvo. Te usluge pa ne bodo Francozi napravili Poljakom iz kakšnega sentimentalnega človekoljubja, zakaj časi so resni in denar je drag.

Za to »dobroto« bodo trupla poljskega ljudstva, ki tvorijo živo mejo med boljševiško Rusijo in »dednim« nemškim sovražnikom, v službi zapadne, pred vsem francoske politike.

Oba sovražnika Francije bodita še naprej tudi sovražnika Poljske. Pilsudski je glavni junak v predgiri nove dramme na vzhodu, ki jo pripravlja zapad.

Politične vesti

Angleži v Južni Afriki. Spomin na angleško »bursko vojno« se še ni izbrisal. Simpatična in žunaska slika nesrečnega generala Krügerja, ki je tako junško kljuboval Lordu Kitchenerju na čelu svojih neukrotljivih Burov, je vsakemu še živo pred očmi tudi pri nas v Evropi. Tem manj se bomo čudili, da njegova legendarna oseba živi dalje med Buri tudi sedaj, ko niso več samo svoji gospodarji.

Pod angleško oblast so prišli Buri po že omenjeni angleško »burski vojni«, kateri so bili pod Krügerjem premagani tako da ste prišli obe njih deželi 1909 ranje in Transvaal pod Anglijo. L. 1909 je angleška vlada združila vse svoje južnoafrikanke naselbine v eno celoto, takimenovano »Južno »afriško unijo« (Capland, Natal, Transvaal in Oranje). Kolonija je dobila obenem lasno ustavo po zgledu Kanade in Avstralije, z drugimi besedami: Južna Afrika je postala angleški »dominion«, t. j. naselbina s samoupravo in lastnim parlamentom, katero veže z Anglijo je oseba zastopnika angleške vlade, ki igra le vlogo nekega podkralja brez krone in tudi brez vpliva.

Takšna široka samouprava, ki jo Anglija daje svojim naselbinam, je morda najtrdnjše podlaga britanske skupnosti. Vendar ta preračunjeni liberalizem angleške vlade ni bil dosedaj v stanu iztebiti separatizem, ki se pojavlja v bolj in bolj grozečih oblikah po vseh »dominionih«. Najmočnejša pa je separatistična stranka v Južni Afriki. Ves ta dominion obsega okoli 3 milijone kvadratnih kilometrov in šteje 9 milijonov prebivalcev. Na polju politične borbe so razdeljeni v 4 glavne stranke: 1. južnoafriška stranka pod vodstvom generala Smutsa, ki je za zvezo z Anglijo in proti neodvisnosti, 2. narodna stranka pod vodstvom generala Hertzoga, ki je za takojšnjo odcepitev od Anglije in za proglasitev neodvisne južnoafriške republike.

PODLISTEK

TUJINEC

(63)

Na obali se je zbralo dovolj ljudi in vse je molčalo, ker je bel parnik že odhajal v pristanišče, pa ko gledali, kako tiho polzi po gladki površini morja. Nikogar se ni moglo že razločiti, vendar je začelo Stanku srce nemirno udarjati, ko pa se je začel parnik primikati bližje in bližje, ter kazati vedno več svojih stvari, so se jelo razločevati tudi peščeno osebo na krovu.

Naznanit so zapazili jasno Mado in Mado, ki stiti mahali z robcem. Hkratu je kamahnila tudi stara, ali je takoj pritisnila k očem robcem, kakor ji je bilo vedno v navado ob silnih prilikah. Mada pa je stala poleg nje gorkončno na nekem podložku, kakor da hoče posebno pokazati svoj vrtiti in skladni stas izpod ograjene plašča. No, Stanko je vedel, da je lepa tudi brez tega, in glej, videti je bilo, če tudi prekrasna nista, ona leta, ki jih je videl pri potoku v Ljubcu, pak temno valovite lase in tanki rudi z gibljivimi kretinjami, ki zmasiti obleti kakor rikajo črke. Ali, v resnici ni hotela pokazati nič večega tega, a ni mogla skriti svojih lepot, tudi ko bi hotela.

Stanko je pogledal v Vlaho in Pavlo, da vidi, ali sta razburjena tudi oni. Pavla je z očmi, polnimi solz opazovala Mado, a sedaj pa sedaj je pogledala tudi mater. Vlaho pa je stal nekoliko oddaljeno, pozdravljajoč kapitana, miren, vesel in lep, kakor vedno. Novi jahski krotki se debelega aukna, brez aukne, v čitah in sportski kapi, mu je prietajal nenavadno lepo ravno zato, ker ni mislil na to, ali se je delal, kakor da se ne briga.

Sleditje so spustili most in Mado z materjo je šla na kraj. Mada se bila to jutro zrediše niti

hove pažnje in njihovo ljubavi, ker jim je bilo kakor da je veta od mrtvih in prila semkaj je po nekakem čudežu. Razum tega so tudi vzrok njene bolezn sam, junaštvo radi ljubezni, pak mladost in lepota vabili k nji tudi druge ljudi, ki jim je bila poznana ona in to, kar je storila.

Bolezni se ni opazilo na nji niti sledi, samo da je bila nekoliko blede, a ravno zato se je zdelo zanimiva in še bolj ljubka. Tudi Stanko je občutil sedaj v sebi izreden ponos na tem, da to milo dekleto pripada njemu in ker sedaj tudi oni vedo, kako da radi svoje velike ljubezni do njega ni štedita življenja.

Pavla je prva priskočila k nji, jo objela, poljubila in šla k materi, Stanko pa se je rad dostojnostjo obotavljal; no, Mado je sama poletela k njemu, ga objela ognjevitno in hitro, kakor delajo to otroci, ko se zaletajo pred koga.

Stanko ji je povrnil objem, ganjen in pretrasan, ona pa je, kakor da je je nekoliko eram pred ljudmi, ki so se zbrali za njimi, odstopila na korak, dva, neprestano zroč vanj z zaljubljenimi očmi.

Stanko je drhtel valed dotika tistega gibkega mladega telesa in kustenja lahkega, temnega plašča na njem, ter je tudi pozabil, da je na Grški obali. Zdelo se mu je, da je v enem tistih začaranih krajev, ki jih je bil slikal v duši za se in Mado, in od daleč od vsega, kar je podobno vsakdanji resničnosti.

In zgolj se je čelo tedaj, ko je Vlaho pristopil k nji, ki pristeno ponudil roko ter se nasmehnil veselo, rekši ji nekoliko po svoj priliki ljubeznivih besed. To ga ni začudilo, ali pogledal je bolje v Mado ter opazil, da je zardela kot mak, a potem zopet postala blede kakor je bila poprej: v pravi mu je nekaj vseljevalo ter je občutil plamen tudi na svojem obrazu.

(Dalej).

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika

Valvazor poroča, da se je Idrija začela okoli leta 1197, a kakor nam prica tabularij iz Udine, ki daje dovoljenje masševati v cerkvi sv. Duha — sedaj sv. Trojice — dne 22. avgusta 1500 in pravi, da je cerkev že dozidana — jam ekstructa, — je bil pač nekaj let prej začetek Idrije. Morali so pač že precej časa kopati in se prepirati, da bo de rude stalno dovolj, preden so prišli do potrebe, da si zidajo sami cerkev. V Spodnjo Idrijo je bilo le ¾ ure hoda, če so hoteli k sv. maši in pot ni bila težavna, saj steza ob Idrijci je bila ravna. Katero bi bilo začetno leto za rudnik in naselbino se ne da dognati; le toliko je gotovo, da pač kakih 20 ali več let prej, kakor naš zgodovinar Valvazor trdi. Da se omenjena cerkev sv. Duha in ne sv. Trojice v listini, nas ne moti, saj se podoba sv. Duha navadno slika kot golob pri sv. Trojici. In ker je bila ljudstvu znana ta slika, so imenovali cerkev cerkev sv. Trojice in na to ime je bila tudi leta 1531 posvečena Nachrichten des Idrianer Bergwerkes trdijo, da so mora vsaj 30 let prej računati na začetek Idrije, kakor nekateri zgodovinarji — Valvazor — trdijo. Tam, kjer sedaj stoji mesto Idrije s 6000 prebivalci, je bila prej le pusta in divja kotlina, obrabčena s prostranimi

gozdi. Le kak ogljaj ali ubog gozdar si je napravil leseno kolibo, da je nažgal kopico oglja ali izdelal nekaj lesene posode. Po dokončanem delu se je zopet povrnil k svojim v hribe in za zapuščenost divje obraščeno kotlino se za dolgo zopet nobeden ni zmenil. Ni čudal Potov in cest ni bilo; in ker je prometnih sredstev primanjkovalo in so lesene izdelke ali tudi oglje slabo plačevali, se nihče ni potrudil v ta od obljudenega sveta oddaljeni kotel.

Trdijo da je neki sodar iz okolice v naši kotlini izdeloval leseno posodo. Namočil je čez noč svoje skafje v malem studencu. Ko pa hoče drugo jutro dvigniti svoj leseni umotvor iz vode, se mu zdi nenavadno težak. Pomaga si, kakor si človek v takim slučaju pomagati zamaše. Odlide nekaj vode; a ko nagne skaf, se mu zasvetlika na dnu belo, svetlo kakor tekoče srebro. Odlide še vode in čudom gleda novo tekočino, ki je bila čistejša od studenčnice. Skaf je pa še vedno težak, da si je v njem le malo nove tekočine. Kaj da je to, ne ve, misli pa da je srebrena voda. Tudi prav! Morduje, ponemem nekaj tega v Skofjo Loko zlatarju, ko privedem na trg svoje lesene izdelke. Rečeno, storjeno. Zlatar je takoj spoznal, kaj mu navadni gozdar kaže; izprašuje ga, kje je dobil to čisto vodo, če se šo kaj več take tekočine nahaja v istem kraju in koliko ljudi tam

dela. Zvedavo zlatarjevo popraševanje opozori priprostege delavca, da bi to bilo lahko kaj dragocenega. Prodaj je molče živo srebro zlatarju in se zopet peš povrnil domov.

A kar ni hotel razodeti zlatarju, je zaupal drugemu. Na poti domov je došel deželnega vojaka — Landsknehta Kancijana Anderla po imenu in temu pove, kako je pri namakanju svoje lesene posode zasledil nekaj čisto novega. Povedal je to vojaku zato, ker je bil najbrž malo dobre volje. Čuditi se temu ni, ker je napravil dobro kupčijo in si je za daljno pot privoščil kozarec več kakor navadno. Mogoče tudi da je bil dobitni vojak zadosti premeten in izbral od delavce skrivnost, katere ni hotel razodeti zlatarju. Naj bo že temu kakor hoče, gotovo je le, da je Kancijan izpoznal, zakaj se gre, vedel je visoko cenovne rude in takoj prevdaril, kako bi se dalo kaj zaslužiti. Privzel si je nekaj tovarišev, ki so si nemudoma na delo iskati se več te rude. To je bila prva rudarska družba, ki je začetkom z velikim uspehom delala, kajti po malo letih je že zaslovel naš rudnik: med rudarji dobimo že delavce iz Koroške in iz Stajerskega. Kopati so začeli ondi, kjer je prvotno zasledil sodar živo srebro; to je po splošnem mnenju tikoma današnje cerkve sv. Trojice. Začetkom je dobro kazalo, ker so bili zasledili bo

publike, 3. Labour Party, t. j. delavska stranka in 4. neodvisna stranka.

Pretečeni teden so se vršile v tem angleškem »dominon« volitve v zakonodajno skupščino. V Angliji so se letos nenavadno tresli in bali, da bi znali separatisti zmagati, kar bi pomenilo, da je ta bogata posest za Anglijo izgubljena. Ta bojazen pa se je izpremenila v pravo radost, ko je brzojav prinesel vest, da je general Smuts dobil veliko večino. Angliji prijateljska stranka je dobila 78. Hertzogova separatistična stranka 43. delavska stranka 9 in neodvisna stranka 1 poslancev.

Vladi gener. Smutsa je tako zagotovljena večina 22 glasov, kar pomeni veliko zmago, ako pomislimo, da je bila zadnja zakonodajna skupščina Južne Afrike nezmožna za delo, ker ni imela nobene stranke zadostne večine, da bi mogla vladati.

Angleška zmaga je torej velika in zelo važna. Napačno pa bi bilo misliti, da so izidile volitve za vedno pokopale afrikandizem, t. j. gibanje, ki se bori z nevarnim geslom: Afrika Afrikanec!

Judovsko kraljestvo. Judovsko vprašanje poznajo vse države na svetu. Judje so povsod in nikjer niso doma. Povsod so se vgnezdili med druge narode in plemena. V večini prizadetih krajev živijo že stoletja in stoletja, a domače ljudstvo jih smatra povsod za tuj živeli, ki živi na račun drugih narodov. Judje so vsled tega nekaka svetovna pega, ki se vije od enega konca naše zemlje do drugega.

Ta položaj judovskega ljudstva ima svoje vzroke daleč v zgodovini, a deloma so ti vzroki tudi v tem plemenu kot takšnem. — Popolna brezpravnost v prejšnjih stoletjih in posebna prirojena nagnjenost Judom niso dajale, da bi se posvečali trdopolnemu pridelovanju. Vsled tega jih vsi arijski narodi prezirajo kot spekulante in parasitske pijavke na telesu drugih. Od tod izvira tisto protijudovsko sovraštvo, ki ga vidimo povsod, kjerkoli Judje živijo.

To sovraštvo — ki se mu pravi tudi antisemitizem — je izzvalo pri Judih dva različna odgovora. Po nekaterih deželah so se začeli izenačevati z domačim prebivalstvom (n. pr. v Franciji, Italiji, Angliji), docim je imel antisemitizem drugod za posledico nekaj zagrižen judovski nacionalizem. V prvem slučaju se lahko smatra judovsko vprašanje za rešeno, docim se je po deželah, kjer so se Judje začeli upirati, neznansko zaostroilo (n. pr. v Avstriji, na Poljskem in v Rusiji), tako da so začeli ponekod Jude dejanski zatirati in pobijati (ruski pogromi). Judovski patrioti so sicer organizirali jako živahno mednarodno propagando, da bi rešili svoj »mučniški narod« od preganjanja s strani drugih plemen. Uspeh te propagande pa je bil le neznamen, zakaj sovraštvo proti Judom se ne da več izkoreniniti. Zato so se judovski patrioti lotili druge propagande, ki gre za tem, da bi se staro judovsko kraljestvo, ki ga poznamo iz sv. pisma, zopet obnovilo v daljni Palestini. Za to gibanje, ki se imenuje sionistično gibanje, sta potrebna dva predpogoja: predvsem je treba pridobiti za to misel tiste vlade, ki sedaj ukazuje v Palestini (in to je Angliji), na drugem mestu pa je treba pridobiti za to Jude same, t. j. treba jih je prepričati, da bi bilo njej boljše zanje, ko bi se izselili v Palestino in si tam zopet vsvarili svojo državo.

Prvo vprašanje je bilo lažje kot drugo. Anglija in tudi drugi zavezniki nimajo — tako se vsaj zatrjuje — nič proti judovskim naselbinam v Palestini. Težje bo vsakega pridobiti Jude, da bi se povrnilo »domov« iz raznih evropskih krajev, kjer jim sedanja kapitalistična vladavina jamči vsaj njih gospodarski (spekulacijski) obstanek. Sionistično izvršni odbor, čigar predsednik je sedaj poljski Žid Nahum Sokolov, vendar predvideva, da se njegovi rojaki iz vzhodne Evrope bodo začeli trumoma seliti iz svojih dosedanjih bivalisti. Pred kratkim je imel g. Sokolov pogovor z g. žilo. Vendar je žila kmalu prenehala.

Kazalo je, da se nahaja na južni strani več rude. Krog leta 1900 so napravili sedanji Antonov rov. Več metrov daleč so šli vodoravno v hrib in potem v globino. Priprostim delavcem pa je kmalu zmanjkalo denarnih sredstev, kajti poleg plače delavcem je bilo treba še drugih naprav; posebno ko je bilo treba delati jarek navzdol. Vedeli so, da v globlini mora biti veliko rude, a da nje niso mogli. Primorani so bili odstopiti vse pravice do rudnika in dosedanje naprave večji rudarski družbi, ki naj bi v večakih in v višjih denarnih sredstvih nadaljevala započeto delo.

Načeloval je novi družbi Valentin Kutler iz Solnograda. Seznan opravilčev nam kaže imena iz Gorenje Avstrijske in Solnogradske. Če pomislimo, da takrat še ni bilo posebnih pošttnih zvez in ne dobrih cest, se manj pa željeznice in brzojave, se bomo čudili, da je v tako kratkem času zaslovel naš rudnik tako na daleč.

Gotovo je, da je že leta 1904 opravljala vse delo nova rudarska družba, rudniško podjetje pri sv. Ahaciju »die Herren und Gewerken der neuen Grub zu St. Achazens«. Koliko so dali odškodnine prvotnim rudarjem, se ne da doznati. Tožili so se več let, še v letu 1936 so se pobotali in plačali zadnjih 500 goldinarjev. (Nadaljevanje v ned. števil.)

nekim sotrudnikom pariškega lista »Le Matin«, v katerem je orisal načrte in cilje sionističnega gibanja s sledečimi besedami: »Že 30 ali 40 let se trudimo, da bi zopet poklicali k življenju judovski narod. »Hebreus redivivus«, to je naše geslo. Judje so bili stoletja raztreseni in sužnji ter so bili kot pleme ponižani. V gospodarskem oziru se nahajajo Judje sploh v abnormalnem položaju. Mi hočemo izpremeniti tega propadlega sključnega in bojazljivega Juda v Juda iz sv. pisma, t. j. v človeka, ki bo govoril svoj narodni jezik in živel svoje lastno državno življenje. Toda ta preporoč Judov ni mogoč v tujih deželah, kjer je Judom usojen poseben nepriljen položaj. Ako hočemo postati ljudje, kakor so drugi, jim je potrebna lastna dežela, kjer bodo lahko postavili tisti temelj vsake družbe, ki je poljedelstvo«.

Domače vesti

VSEM KMETIJSKIM UDRUŽENJEM!

Dne 3. t. m. se je vršil pri sv. Jakobu v Trstu sestanek Kmetijskih udrženj anektiranega ozemlja. Na tem sestanku je bila sprejeta nastopna resolucija:

Ker bi se v slučaju, da bile vse Kmetijske organizacije pripravljene likvidirati in se združiti na podlagi enotnih pravil, vsa stvar preveč zavlekla, se sprejmejo pravila Kmetijske in Vrtarske Gospodarske Zdruge v Trstu kot enotna pravila vseh Kmetijskih organizacij, ki naj bi se po potrebi spremenila na prihodnjem občnem zboru zdruge. Izvoli se zato poseben odsek, ki se ima zato porigrati.

Izvoli se je odsek, v katerem so zastopani vsi kraji anektiranega ozemlja.

Podpisani odsek pozivlja vsa Kmetijska udrženja na anektiranem ozemlju, ki so pripravljena se podvreči omenjenemu sklepu, da to takoj javijo na naslov: Stanko Čok, Kmet. in Vrt. Gosp. Zdruga, Trst, ul. Raffineria 7.

Pripravljalni Odbor — Stanko Čok.

Koncert Kubat. V dvorani Filharmonično-dramatičnega društva se vrši v petek, 18. februarja, ob 21. koncert českoslovaškega violinista Norberta Kubata in pianistke Erne Resizheve. Vzporedi: 1.) Mozart-koncert v D-durju. (I. allegro, II. andante cantabile, III. andante grazioso, allegro ma non troppo). N. Kubat; 2.) Foerster-koncert v C-molu (I. allegro moderato, II. andante sostenuto, III. allegro grazioso). N. Kubat. — Odmor. — 3.) a) Kubat — »Berceuse«, b) Ševčík — »Holka modrooka«, c) Ries — »Perpetuum mobile«. N. Kubat; 4.) Suk — »Canzone d'amore«, b) Smetana — »Stepička«. E. Resizhe; 5.) Wieniawski — Variacije. N. Kubat. — Vstopnina: Stojte 5 lir, sedeti 7 lir (vstopnina in kolek sta stejli). Vstopnice so na prodaj v muzik. trdnici Ario Triebel, trg Unita 1, in na dan koncerta pri vhodu v dvorano, ul. S. Carlo 4.

Norbert Kubat je učenec znanega češkega mojstra Ševčíka. Koncertiral je že z velikim uspehom v Pragi, v Plzni in na Slovaščini. V češki kritiki se je primerjal Kubat s Kubelikom. Na vzporedni petkovski koncertu so klasične in moderne skladbe, izmed katerih sta Foersterjev koncert v C-molu in skladba poljskega violinista Wieniawskega za Tržačane nova. Na glasovirju bo spremljala Kubata izbrana pianistka Erna Resizheva, ki bo tudi sama igrala nekaj izbranih skladb.

Kdo ve kaj? Ernest Bissoff iz Recola Sottotano št. 172, 13 let star, slabomaj, plovav je šel v nedeljo popoldne ob 7. z doma z drugimi tovaršmi in se ni več vrnil. Deček niso sivo kapo, jopo rjavokofaste barve, kratke hlače iz vojaškega sukna, nogavice črne in copate. Kdor bi kaj vedel, je naprosen, naj nemudoma obvesti starišo na gornjem naslovu.

Iz tržaškega življenja

K včeršnjemu poizkušnemu samomoru. Včeraj jutraj je umrla v mestni bolnišnici Augusta Trošt, stanujoča v ulici Concordia št. 4, o kateri smo poročali, da se je zasturila s samomrčnim namencem. — Dodati imamo, da ni vladal v omenjeni družini preprič, kakor smo to pomotoma poročali, ki bi bil dovedel g. Troštovo do tega koraka. Troštova družina je znana po vsem Sv. Jakobu kot jako mirna in vzgledna družina.

Smrtna nesreča na parniku »Lacogna«. Včeraj jutraj okoli 2. ure se je prigodila na parniku »Lacogna«, ki je zasidran v prosti luk, nesreča, katero žrtve je postal 22letni delavec Vincenc Lattanzio, stanujoč v ulici Androna del Sotteranei št. 3. Na omenjenem parniku izvršuje več delavcev poprave. Da bi bil parnik prave popravilne delajo na njem po dnevi in po noči. Med tistimi delavci, ki so delali včeraj ponoči, je bil tudi Lattanzio. Človek pač ne ve, kje ga čaka nesreča! Lattanzio je hotel, da je šel Lattanzio po majhnem mostiču na parniku. Naenkrat je zgubil ravnotežje ter padel z glasnim vsklikom v globino ladje. Delavcem se je takoj dozdevalo, da se je prigodila nesreča. Telefoničnem putem so pozvali zdravniško rešilno postajo. Kmalu po tem je došel zdravnik ter ugotovil, da ima mladenič razbito črepijo. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je umrl.

Najdena listina. Pred par dnevi je našel neki pešeni vojak na trgu Unita listico s 600 lirami in listinami. Kdor jo je izgubil, naj se javi na policijskem komisariatu v ulici Chiozza, kjer se mu listina vrne.

Z vrelim mlekom se je oparila. Včeraj jutraj je vrela 21letna Leda Boscaro, etanujoča v ulici Madonna št. 8, mleko. Pri tem se je lone vrelega mleka prevrnil in oparil dekle po rokah in po prsih. Prvo pomoč je dobila na rešilni postaji.

Zaplenjene cigarete. Pred včeršnjim je priplul v naše mesto grški parnik »Peloponessos«, ki se je zasidral v prosti luk. Finančni stražniki so takoj uvedli preiskavo na njem. Niso iskali dolgo. Pri strojih so našli pet vreč grških cigaret, katere so zaplenili. Nekaj parniških uslužbencev je bilo aretiranih. Ker se je izkazala njihova nedolžnost, so bili izpuščeni.

Vesti iz Gorške

Fašistovska nasilja. V isti cesti, ko trdijo italijanski listi, da mi govimo ljudstvo proti državi, ravnijsko fašisti med našim prebivalstvom zelo uspešno agitacijo za Italijo s tem, da pozivajo in razbijajo imetje, streljajo in delajo vsakovrstna druga nasilja. Ta evst kulture razbijalec in pozivalec, ta »duša zmagovite Italije«, s katero krilatice so jim nadedli papirnati sodrugi, je to pot razširila svoje delovanje iz naših mest na deželo. Vrgla se je na Vrtojbo in na St. Peter. Tudi par drugih vasi je že trpelo pod temi nekulturnimi razgrajati. Ko smo ugotovili, je prišlo pretečeno nedeljo v Vrtojbo kakih dvajset fašistov (eni trdijo, da jih je bilo celo več), ki so hoteli ohraniti najbrže italijansko vasi. Ti barbari so se hoteli znesti nad tem, ker je visela eno nedeljo poprej nekje pri cerkvi nedolžna krpica, ki so jo imeli fašisti za deset metrov dolgo jugoslovansko zastavo. Radi tega so bili že med tednom dvalrat pri ondotnem župniku, ki ga pa ni bilo doma. To nedeljo so prišli v župnišče trije in zahtevali pojasnila. Surovi dolgin, podolgastega obraza in hudega pogleda ni hotel povedati, kdo da je. Pokazali so mu morali, kaj hraj v kleti in kakše zapise beru. Vzeti so seboj vsak po par izročilo lista »Avanti«, ki ima je posebno bodel v očeh. Pred par dnevi je ista baraba kričala, da je »inspektor« nad Vrtojbo. — Med tem pa je ostala družba vršila svoje nečedno delo za državo po vasi. Sneli so slovenski napis z občinske hiše in ga vrgli na tla. Zborovanje, ki so ga imeli socialisti v neki gostilni, so preprečili s tem, da so zagnali bombo, ki k ereci ni razpočila, in so nato orožniki šli prepovedali. Streljali so v zrak. Mimoidočim so dajali zaustice. Nekega fanta, ki je dejal, da je italiski Slovenec, so zapirali; kako to, je nam še danes nerazumljivo. Po vseh teh nastilih, ki jih je moralo naše ljudstvo mirno gledati, darsi so se mu krčile prsti, so se boje dati fotografirati z revolverji v rokah in odšli proti Gorici; po poti pa so se nasiljevali nadaljevali. Na cesti med St. Petrom in Gorico so nekoga ranili. — To je v glavnem cel dogodek. Iz tega je razvidno eno: Da je ta organizirana tolpa napovedala v istem hipu, ko smo bili »sveto« anektirani, boj vsemu našemu ljudstvu in ga hodi izživat na dom, da bi potem izvršilo najhujšo posledico. Naš narod, ki ne je že stoletja boril sam proti Turkom in fevdalnim graščakom, bi z mirno vestjo sprejel ta boj z rekvenjači in ne silikal molke pesti, ko bi ne vedel, da tisti za temi gospodi neki ali duh, ki mu še ne vemo prevega imena. — Značilno je, da se nahaja v vrtojbski okolici neki človek, v vladni službi je, ki stoji na čelu tega boja proti Slovencem, in ki je baje ta dan pripeljal nebuje goste. Ta človek je bil evropejski avstrijski častnik, ki je mučil naše može in fante, ki jih je gnil z revolverjem v strelsko jarko proti oči ententi, a katero so rano ob razal krvaveli tudi italijanski sinovi za svoje narodni ideal. Vprašamo tega petoliznika, ali hoče umiti svoje krvave roke z dejanji proti Slovencem? — Vprašamo tudi oblastva, koliko časa bodo dopustila, da bo ta od Avstrijevce dekorirani človek, ki se je boril proti nji, agitiral na tak način za Italijo? Vprašamo tudi gorisko policijsko oblastvo, ali bo dolgo dopustila, da bodo razgrajali v njegovem imenu ograjati življenje in imetje mirnih prebivalcev? Vprašamo, kako se je moglo izvršiti aretacija človeka, ki je dejal, da je italiski Slovenec? V kakem razmerju so si med seboj fašisti in orožniki? Dalje, koda ima pravico vdrti v stanovanja, preiskovati kleti, konfiscirati liste, fašisti ali elavno policijsko oblastvo? To so vprašanja, na katera moramo dobiti odgovor, cicer moramo ugotoviti, da kraljeve oblasti ni več, da se samo so kraljevi fašisti. — Najmanj, kar morejo zahtevati pešniki od moderne države, je osebna varnost. Vprašamo, ali niso to srednjeveške razmere najhujše rovanje proti državi? Ali bo italijanski narod, ki je skozi stoletja sam okusil bridko, kaj se pravi biti zatiran, dopustil, da bo kdo v njegovem imenu širil med našim ljudstvom sloves barbarov? To so tedaj v dejanju eno frazo o mirnih odnosih obeh narodov, o bratstvu, ki smo jih navajali slišati ob evropejskih prilikah. — Resno ključno vsem omni, ki so poklicani, da se zganajo. Naše ljudstvo ne bo voljno dolgo prenašati nasilja, ki so že stoletja čez prag v njegovo hišo. Zajemite nam varnost imetja in življenja, dajte nam pravico, ne pa bonah in fašistov, ne ščuvajte naših ljudi z dejanji, ki imajo lahko nepopravljive posledice. Samo eno je možno: Ali smo v državi ali nismo v državi Srednje poti nil

Drugo poročilo o fašistovskem napadu na Vrtojbo. Pri vzpostavljanju od voje porušenih hiš, ki se vrši na treh tehniškega oddelka glavnega civilnega komisariata v Vrtojbi, igra nekako vloge asistenta pri teh delih oni prealsti fašist Manfredini, ki je faktični povzročitelj poboja v Biljah, bombege atentata na »Narodno tiskarno« v Gorici, napada na koncert »Glasbenega in pevškega društva« v Gorici in sploh vsih takih junakih činov. Vse delo zahteva posteno čutečih goristiških Italijanov je bil dober mesec v preiskovalnem zaporu v Gorici. Jedva so ga izpustili — divjaka —, je zopet začel s svojimi izjavami. Že v četrtek 9. februarja je izdal po Vrtojbi, streljal a samokres v gostilni Henrika Batističja, žugal, da bo vse Slovence poklal, ki se bodo drznili ostati zvesti svojemu narodu, da začne barako (gostilno Marije Batistič), napadalo s surovostjo služiljo g. vikarja v njegovi edinstveni in sploh počenjal stvari, ki kažejo na to, da smo brezpravni napram fašistovski prednostni. Vzorok njegove besenosti so bili slovenski napisi, ki jih imajo obitniki in društva. Žugal je že tisti dan, da pride prihodnje dni a vojo družbo svojih ljudi, in da bomo takrat tukili, kaj je on in kaj si vse upa. Le mirnosti naših ljudi se je zahvaliti, da ni prišlo do hujšega pri tej priliki. Orožništvo je na njegovo zlagano ovadbo izvršilo eno aretacijo. Zaprli so 65letnega uglednega moža, ki je rekel Manfrediniju: Slovenec sem bil, Slovenec sem in kot Slovenec hočem umreti. Ta vzrok aretacije je orožništvo samo navedlo.

Včeraj v nedeljo 12. februarja 1921. je Manfredini izvršil svojo grozijo. Pridrvel je v Vrtojbo z družbo krog 30 oseb (med njimi ena ženska) v spremstvu štirih orožnikov pod vodstvom nekega maršala (baje Leoncavallo). Fašisti so začeli takoj svoje delo: Rogovili so po gostilni Marije Batistič, sneli napis o prodaji monopolov, zbrisali slovensko besedilo, razbili gostilniški napis in izdvali goste, pretopli starejšega moža omenjenega gostilničarke (45letnega uglednega moža) brez nikakega povoda in to sprito dvoch orožnikov, ki eta ves čas živahno govorila z Manfredinijem in drugimi razgrajali. Niti naprosena ništa hotela posredovati in štiti nedolžne ljudi pred podivjano družajo,

ki je žugala s samokres. Tudi ozačeni maršal, ki je bil poklican na lice snesti, ni moral posredovati. Ko so tu končali svoje posele, so vdrli po vasi v občinski dom in v občinski urad. Raztrgali so tu vse uradne napise, vse razglose, županu, ki se je v tajnikom nahajal v pisarni, so žugali z dejansko silo, divjali nad njim, da smo zdaj v Italiji, kjer ne sme biti nobenega Slovana več itd. Od tu so ali divjali v prostore Slovenske Čitalnice, ki se nahaja v prvem nadstropju občinskega doma, žugali s smrtjo tam navzočim članom, vse razmetali, sneli društveni napis in ga pomazali ter odnesli s seboj. (Pozneje so ga orožniki vrnili poškodovanega županu). Vdrli so nato v stanovanje genc. učitelja, ki se nahaja tudi v tistem nadstropju in od tam so potem odšli v župnišče, kjer so g. vikarja svaro pocali in žalili prav na divjaški način. Gostilni so ga po vseh prostorih, češ, da ima shranjeno municijo in orožje v svojem stanovanju in mu žugali s samokres. Razmetali so mu vse, na kar so odšli in vzele s seboj le en izvod »Avantija«. Povsod je bil Manfredini voditelj in neki dolgin njegov glavni priganjač in razgrajatelj.

Iz župnišča so potem vdrli v zadržno gostilno Čavdek in z ukradenim »Avantiem« v roki začeli razsajati in divjati po gostilni, pretopli brez nikakega povoda goste (med tepenimi je bil tudi g. Kosič, socialistični tajnik), streljali kar v slepo, razbijali ekna itd. Strelci se poznajo v stropih in v okenskih okvirjih. Gostov se je polastila divja panika in vse je bežalo iz napadene hiše. Fašisti pa so streljali za bežečimi in v kamenjem obmetavali uboge ljudi, in vrgli za nekaterimi eno bombo, ki se je razletela z velikim pokom.

Pri vseh teh humparjah so orožniki mirno gledali in niti z mezinem mignili, da bi poklicali fašiste na odgovornost, oziroma da bi vršili svojo dolžnost kot varnostna oblastva. Ljudstvo je dobilo eplošen vtis, da je orožništvo bilo tu le v obrambo fašistov in njim v zaslembu pri divjaškem počenjanju.

Ko je Manfredini s svojo bando končal z razdejanjem v zadržni gostilni, je odšel dalje po vasi, razsajajo in streljaje, obiskal se gostilno Nancvevo, in potem pobrisal v Gorico. Za njim tudi orožniki. Vsi tu opisani dogodki so se vršili med 3. in 5. uro popoldne.

Naravno je, da se je ljudstva polastila razburjenost, a do dejanskih napadov od strani domačinov ni prišlo, ker je vsakdo uvidel, da bi bil vsak upor brez orožja zaman. Kam jadrano? Ali so to tisti čini svobodeljubne Italije, s katerimi naj bi se ožrešili naši kraji? Ali naj razbijalec Manfredini še dalje razsaja po naših krajih?

Stevevan. Tu smo se začeli lepo gibati. Društveno življenje in tudi zmišal za društveno življenje sta bila pri nas že od nekdaj lepo razvita. Po vojni smo zopet pričeli zbirati svoje moči in imamo danes že lep povsod zbor; tudi smo imeli veselico v pustju, zdaj pa se bomo pripravili za kako boljšo igro, da pokažemo vse našo silo. Zelo primerno za nas je bilo predavanje, ki ga je imel pretečeno soboto ob nenavadno številni udeležbi gospod France Bevk iz Gorice. Predaval je o dramatik in o igranju sploh. Navzoči so z zanimanjem sledili precej dolgemu predavanju in upamo, da so odnesli z njega mnogo lepih navodil, ki jih bodo lahko v bodoče upoštevali.

Tatvina. V neki gostilni blizu Stevevanja so pred nekaj dnevi pokradli iz veže mnogo predmetov v vrednosti nad 3000 lir. Bila je viharna noč, da ni bilo nič slišati, in so zlikovci nemoteno izvršili svoje delo. — Splih se klati po deželi mnogo oseb, ki so nevarni življenju in imetju. Razsvitja je posebno česta skozi Grojno v Stevevanju. Tu so se večkrat izvršili napadi na mimoidoče. Tako sta nedavno od tega ustavila dva uniformirana človeka nekega domačina, češ da ga morata preiskati, če nima morda orožja pri sebi. Pri tem sta mu sverda vzele 140 lir in oddali. To pa ni edini slučaj te vrste; nasteli bi jih lahko kar po vasi.

Iz Kojškega v Brdih. Oprostite, g. urednik, da Vas nadlegujem. Pa se mi zdi stvar vendar vredna, da pride v javnost, in mislim, da mi radevolje odstopite v listu majhen kotiček za to, da sporočim, kako se je pri nas pravzvala anekotja. Ljudje, ki so prihajali na dan anekotje k jutranji sv. maži, so opazili dolgo žalno zastavo, ki je plapolala na starodavni listi poud cerkvi. Ali niso se vpraševali, zakaj. Vsek je predobro poznal njen pomen. Boli so klontile njih stare in mlade glave na prsa, bolj jim je prišla njih usoda pred oči. Niso pa obupavali, ker dobro vedo, da se zemlja da oddati in prodati, ali erca ljudi, ki na njej prebivajo, se pa ne morejo niti oddati niti prodati. Srca se ne udajot — Pač mnogo vzele ste nam, mnogo, ko zlato vzeli este prostot.

Al' enega nam vzele niste, in nam ne vzamete nikdar! — Zelnas zastava je ta dan zalovala na list, na kateri je nekaj veselo vtilala slovenska trobojnica. Ni dolgo zalovala. Prišli so orožniki ter jo sneli v jočo, češ da ne sme zalovati, ker je danes dan veselja in ne žalovanja. Kmalu nato je prišel v vas nallačen avto orožnikov iz Gorice. Čemu so prišli, nam ni znano. Morda so prišli na sveži jutranji zrak?

Bric.

TROŠT AVGUSTA

Je danes po dolgi in mučni bolezni mirno v Gospodu preminula.

Zalosti potrti soprog Jakob, sestre Ana in Josipina por. Hrobet, bratje Alojzij, Vinko in Josip, svaki, avakine in ostali sorodniki naznanjajo to prežalostno vest vsem prijateljem in znancem. Zemski ostanki predrage pokojnice se prenočijo v četrtek 17. t. m. ob 15. ura v tržaški mestni bolnišnici v večnem počitku k sv. Ani.

Trst, 16. februarja 1921. 167

Novo pogrebno podjetje, Trst, Corso V. E. III, 47.

MALI OGLASI

KOLARKEGA pomočnika sprejeto Anton Zlatič Kovac, p. Slum 45 — Istra. 276

ISCEN SLUŽBO trgovskega potnika po deželi. Izvešan sem v let stroki posebno. Ponudba pod »Potnik« na upravnistvo. 277

MLADENIČ trgovskega zaobrazen vr medicinalno drogerijski stroki in tudi z vedletno prakso s specerijske stroki, želi službo v mestu ali na deželi. Le resne ponudbe pod štiro »Svoboden« na upravnistvo. 273

STANOVANJE in hrano izče samoo. Nezelov pri upravnistvu. 272

BRIVNICA je na prodaj. Mesečni dohodek 1400 = 1500 L povprečno. Ročkar, brivec, IL Bistrica. 273

CEVLJARSKI stroj, kupljen leta 1914, so prodaj via Ruggero Manna 3, pritičje. 276

TRGOVAC, komptorista, govori i piše arpsko-hrvatski, njemački i magjarski, traži odgovarajuće mjesto ili sličan posao za kojega bi pripravan bio dati garanciju od 10.000 lira. Naslov u upravi. 274

KOLO, novo, prodam po umerni cenil. Via Forriera 45, I. Biližnik, od 13 do 15. 277

ABITURIJENT GIMN., vešč slovenskega, srbo-hrvatskega, italijanskega in nemškega jezika, strojepisja, knjigovodstva, iče primerne službe v kakik trdnici ali denarnem zavodu. Naslov pri upravnistvu. 237

POROČNA SOBA, nova, (tudi posamezni kosi) so prodaj za 2100 L. Campo Belvedere 1, Semošče. 261

POPOLN STROJ za kinematografsko svrhu, motor trdnice »Fiat« in dinamo Marelli se prodaj v via Rossetti 1, sedlar. 265

AUTOMONTER, oziroma šofer, z daljšo prakso iče službe. Ponudbe pod »Automonter« na upravnistvo. 269

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 537

KUPUJEM cunje po 50, staro železo in kovine po najvišjih cenah. Skladišče via Toro 6. 227

MASLO sveže kupi vsako množino Plesničar V., ul. Gintla, trgovina jestvin. 189

Prodaj se krasna hiša

z velikim vrtom, plesno dvorano z odrom, jako pripravno za letne zabave. V isti hiši se nahaja že več let dobro dočeta restavracija in trgovina kolonialnega blaga. Hiša se nahaja ob novi meji Jugoslavije na glavni cesti Trst-Reka. Cena L. 280.000. — Naslov pove upravnistvo »Edinosti«. (153)

Išče se pametna priletna ženska,

odnosno uduva k otrokom na deželi. — Pojasnila pri gosp. Coticu v urednistvu »Edinosti«. (169)

Vino, žganje in vermouth

Predno naročite vino, oglejte si kleti G. MARTISSA CARBONAJO v Kopru (Istra) (163) kjer najdete pristna in zajamčena bela in črna vina po najzmernejših cenah.

Kmetička hranilnica in posojilnica v Vanganelu

registr. združa z neom. zavezo vabi na

redni občni zbor

ki se bo vršil dne 19. marca ob 4 popoldne v Vanganelu v lastnih prostorih.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnštva.
2. Poročilo nadzornštva.
3. Prečitane i revizijskega poročila.
4. Odobrenje računski e, a zaključka za l. 1920.
5. Volitev načelnštva.
6. Volitev nadzornštva.
7. Slučajnosti.

NB. V slučaju, da ob določeni uri ne bi bilo na z čno zadostno šteio članov, so bo vršil pol ure pozneje drug občni zbor, i bo sklepal veljavno ne glede na število članov. 167

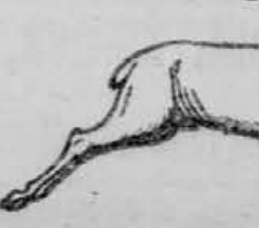
NAČELNIŠTVO.

plača vedno par c-nr. več nego vsak drugi — kupec, edi ole — Alojzij Povh, trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (prij trg Barriera) (25)

600 lir

lobi oni, ki pripelje g.e Kristini Stefanini, Barcola di sopra, psička fox, i čuje na ime BOBI. — Psiček ima črne lise nad očmi in črn rep. (159)

Schicht

Zopet je tukaj.

Is Sv. Lucije. — Zbirke za tiskovni sklad "Edinosti" in "Goriške Straže" obitavljajo Sv. Lucije. Zavedajo se, kako velike važnosti je narodno časopisje za ohranitev naše narodne samobitnosti na tem ozemlju, se je osnoval nabiralni odbor pri Sv. Luciji za zbiranje denarnih prispevkov "Edinosti" in "Goriški Straži" za vso krajino občino. Nabiralne pole opremljene s primernim besedilom so bile izročene za posamezne dele občine naslednjim nabiralkam, oziroma nabiralcem, ki so nabrali kakor sledi: 1.) GG. Marija Sorli in Marija Kovarčič sta nabrali pri Sv. Luciji, Modreju, Modrejskih in Kozmeričkih (ženska zbirka) 385 L. 2.) Josip Rukovšek nabral pri Sv. Luciji, Modreju, Modrejskih in Kozmeričkih (moška zbirka) 402 L. 3.) G. Josip Muih nabral na Logu, Drobčniku, Selu (moška zbirka) 60 L. 4.) G. Viktor Vuga nabral na Idriji pri Bači (moška zbirka) L. 223/40. 5.) G. Vilko Komac nabral v tolniškem in kanalskem Lomu (moška zbirka) 257 L. 6.) Filip Podgornik nabral na Slagu 40 L. Skupaj L. 1367/40. Po odbitku pošt. stroškov 9 L. ostane čistih L. 1358/40, od katerih se je nakazalo po pošti nakaznici upravi "Edinosti" L. 679/20 in enake zneske upravi "Goriške Straže". Nabiralni odbor se vsem nabiralkam, nabiralcem, darovalcem in darovalcem iskreno zahvaljuje. Bog stotero povrni! — Nabiralni odbor je pri tej akciji zasledoval dvojce: podpirati naše narodno časopisje z denarnimi prispevki in poglobiti narodno zavest pri občinah. — Za vglad poštovne pošiljke moramo postaviti naše vrle Lomljane (tolniške in kanalske), ki so, čeprav po vojni hudo prizadeti, radovoljno darovali v ta namen tako lep znesek. Čast in hvala jim! — Računodajalec.

Deskle. Mladenci iz Spodnjih Deskel (Leseno mesto) so priridili v ponedeljek, dne 7. februarja 1921 v baraki g. R. Zimic-a pustno veselico. Na vspeh je bilo poleg srečanja, šaljive pošte in plesa tudi petje in šaljiva prizora "Dve teti" in "Vedež". Mešani zbor, pod spretnim vodstvom glavnega domačega pevce, je z velikega polja izvedel in priznanja. Zapel nam je z vso preciznostjo "Svarjenje" in "Premembra". Oba šaljiva prizora sta bila tudi prav dobro podana. Pred vsem je treba pohvaliti Uršo in igri "Vedež" in pa Liziko in igri "Dve teti". Tudi ostali igralci so dobro in spretno izvršili svoje vloge, posebno če upoštevamo, da so bili še le privrati na odr. Veselica je izpadla v vsakem ozirom dobro, kar je privedeljem v čast.

Deskarska mladina. In na prejšnji tej potil Pokazali ste, da zamorete mnogo. Oprimate se složno in z vso vmeno narodnega in kulturnega dela. Da pripomorete svojemu narodu do lepše bodočnosti! Gospije in gospodje, ki so bili po veselicah deželni pustne potice, ki jo je pri srečanju dobil g. župan iz Loke, so na predlog in zahtevo slednjega zložili 101 L. za "Narodno obrambni sklad". Denar se izroči Tajništvo "Edinosti", odsek Cerica. —k.

Vesti iz Notranjske

Roparski napad. Nekaj Matija Petrovič, doma iz Čola nad Vipavo, je nedavno tega pil v gostini s svojimi znanci in se je nekoliko zapoznel vračal domov. Na poti sta ga dobila dva neznanca, oborožena s koleni, ki sta ga udarila po glavi, da se je pri priči zgrudil na tla, nato sta mu pobrala ves denar v znesku 40 lir in jo odkurila. Nesrečnega so prenesli v civilno bolnišnico. Na glavi ima dve težki rani. — Osebnost varnost v naši deželi je postala res stvarna.

Iz Črnavgarnja nad Idrijo. Tudi mi se moramo enkrat ogledati v javnosti, da ne bo svet mislil, da nas je svetovna vojna popolnoma zamorila. Res je, da nam je pobrala okrog 100 mož in mladencev, katere brikdo pogrešamo. Uničila nam je društveni odor, gasilno orodje, in tudi gasilni dom je močno trpel. Ali s složnim delom se bo vse popravilo. Odr je za silo že popravljen, tako da smo uprizarili že tri večje igre in sicer: "Veriga", "Krivopisnežnik" in "Rokovnjača", s sodelovanjem domačega pevkega zbora. Vse predstave in petje so v splošno pohvalo prav dobro izpadle. Le od gotovih oseb bi pričakovali več lojalnosti, vsaj toliko, da bi se naši ljudje bolj posluževali poučnih knjig in časopisov, zlasti "Edinosti" in "Goriške Straže" ter "Mladike". Pred vojno je dohajalo k nam vse polno časopisov, ki so nas razvedrili in poučili. Sedaj pa razen omenjenih ni drugih na razpolago. Čitajmo jih pridno, kajti s tem si sami pomagamo in utrdimo slogo, katere nam je in bo potrebna opera proti nevarnosti, ki nam preti. Zatorej ogledajte za naše liste, ker s tem agitate za dobro stvar!

Književnost in umetnost

Dražitev slovenskih knjig. Prejeli smo: K. tozdevni notici v "Edinosti" omenjam, da zračunijo ljubljanske knjižarne tostranskim Slovincem knjige za 100% dražje kot v domačinom onstran črte. Radovedni smo, zakaj. Mogoče se ravna po avstrijskim knjižarnam, ki zahtevajo od inozemcev 200 odstotno doklado pod knjigam.

Ruski pisatelj in politik knez Peter Krapotkin. o katerem je poročalo francosko časopisje, da je umrl, je bil eden najbolj plodovitih ruskih znanstvenikov in revolucionarnih politik, ki ga je ruska caristična vlada kruto preganjala. Rodil se je leta 1842. v Moskvi kot sin vladarstva plemiške roduvine. Bil je zelo nabiran in prepeval v svojih mladosti letih Belgijo in Švico, kjer je stopil v stik z ruskimi revolucionarji. Bil je radi neke zarote postavljen pred sodišče in obsojen v izgnanstvo v Sibirijo, kjer je ostal par let. Končno je pobegnil v inozemstvo. Prebival je del časa na Anglijskem in šel zopet v Švico, kjer je stopil na čelo ruskih anarhistov. Leta 1879. je ustanovil v Švici list "Revolt" (Vstaja) in ga tudi sam urejeval. Ruska vlada je dosegla pri švicarskih oblastvih, da to ga izgnale iz Švice, nakar se je ustanovil v Parizu in delal nadalje na čelu revolucionarjev. Zato pa je francoski državni pravdnik dvignil proti njemu obtožbo in je bil obsojen na več let težke ječe. Nato ga je francoska vlada izgnala iz Fran-

cije in se je naselil na Anglijskem. Tam je bival do izbruh ruské revolucije. Umrl je v svoji domovini. Znan je njegova knjiga: "Iz ruskih in francoskih zaporov". Njegovo najpomembnejše delo so "Spomini revolucionarja", ki so izšli v različnih svetovnih prevodih. Pečal se je tudi z leposlovnimi vprašanji. Znan je njegova knjiga "O idealih in realizmu v ruskem slovstvu". Knez Krapotkin je zastopnik anarhizma in kot tak odločno nasprotnik boljševizma. Anarhisti so najresnejša stranka na Ruskem, s katero se boljševiki danes borijo. Knez Krapotkin je živel v preganjanju celo življenje in usoda je hotela, da je tudi v preganjanju umrl.

Za tiskovni sklad "Edinosti"

Po veselici pevkega društva "Doma" v Velikem Regnu 63 L. — Darovali so po 5 L: Jožef Skabar, Jožef Guštin in muzikalična Katrica; Financ 4 L; po 3 L: mlad bojovnik in Tomaž; po 2 L: predsednik konsumnega društva, izgubljeni sin, Jožef Goliglav, Lojze, ker ni znal oberšterja, izgubljeni Franc, Zvab, ker bo kmalu ženin, opeharjeni lečmar, pevovodja II, Jernac iz Reke, plesalec iz Orehovne, zamorec, Jakob z vrvoj, kosmat berac, Julija, Olga, Maričica, Pavlina; po 1 L: Jernac izpod rone, Pepo iz kopsiča, Julija, Olga, ker ga ni bilo in stric 2 L; skupno 63 L.

Ob priliki svatbe Franca in Ivane Smerdel iz Trnja pri Sv. Petru na Krasu nabrano 80 L. — Darovali so: po 5 L: Ženin in nevesta, tisti, ki je bilo vozil, Matiče, ker je pomagal, Franc, ker je zamlud službo, sosedov France, Tono, ker dobro pleše, obe kuharici; po 3 L: večni ženin, Učini, Ivanka, ker gre v Ameriko in Belane; po 2 L: stric Tono, spletenka, sosedov Andreja, Makura in Miha Tomšič, da bo več Anton in Mara 20 L; skupno 80 L.

V Klancu pri navadnem vsakoletnem praznovanju cerkvenih pevcev so se nabralo 73 L. — Darovali so: Pečarič, ker ima Francelj železna prsa 10 L; po 5 L: ker ima Francelj dober želez, mesar iz Kozine, ker je Francelj premno govoril, Jan, tudi pihnem, župan Korošec, tenor Jože iz Petrinji, L. bas Pepo iz Klancu, ker je Jože pogrnul krčmarja, ker je postal pobornik, ker je Počkal stal pod oknom; po 3 L: Ker ni kozliše se pečen; po 2 L: Petrijak, Francelj, ker se je oglašil župan, ker je Mihalč dobro zapel, ker je vesel kozinskih vaščanov, ker ni prisiljena zabava, mornar poln spominov in Gizela, ker je bila sitna; po 1 L: omi, ki dobro sekundira; skupno 73 L.

Nabrano v Vipavi 160 L. — Valed upliva španske muhe na rapalske pogodbe v Ajdovščini L. 40/05. Neimenovan 30 L in vipavska "moša" po malem nabrala L. 89/95; skupno 160 L.

Dosedaj izkazanih L. 37.907/95; v današnjem izkazu L. 376—, Skupno L. 38.283/95.

JUGOSLOVENI!

Zbirajte pridno za "TISKOVNI SKLAD EDINOSTI".

DAROVI

Na prireditvi Vodnikovvega večera v Sv. Ivana je preplačal vstopnino 7 L. Stanko Trnovce in no B. Trnovce.

Za družbo Sv. Cirila in Metoda. Na svatbi Viktorja Mermolja nabrano v Sv. Križu - Cesta pri Ajdovščini 45 L. — Darovali so: Viktor Mermolja, Antonija Mermolja - Rieger, harmonikar, St. Stor, Cir. Stor, Avg. Stor, St. Bizjak, Ant. Mermolja, in postajnačelnik.

Benedikt Poniz v Ajdovščini 50 L. — Znesek 95 L. hrani uprava.

CM podružnica v Idriji, ki je že za "božičnice" prispevala z lepim zneskom, je vnovič doposlala trž. ženski podružnici CMD 1300 L. Denar ima blagajničarka.

Gospodarstvo

Sklepi Gospodarskega sveta v Belgradu za ozdravljenje jugoslovenske trgovske bilance. Ljubljanskemu "Jutru" poročajo iz Belgrada 10. L. m.: Pred desetimi dnevi so prišli v Belgrad zastopniki jugoslovenskega obrtniškega in industrijskega sveta, da počitje vladne kroge o gospodarstvenem položaju, zlasti pa zato, da izrečijo svoje mnenje glede carine. Danes so izvršili svoje v marsikaterem oziru plodnosno delo. Važno je tudi dejstvo, da so se pri tej priliki dobro seznanili med seboj obrtniški in industrijski krogi celo jugoslovensko državo in da so pokazali voljo z združenimi močmi vzajemno delovati. Radi tega se mora smatrati ta sestanek ne le kot gospodarski, ampak tudi kot politični dogodek. V gospodarstvenem oziru so imeli vladni krogi priložnost slišati pritožbe in nasvete od različnih strani.

Gotovo je, da niso bile vse pritožbe utemeljene, gotovo je tudi, da niso bili vsi nasveti v korist splošnemu gospodarstvu, vključ temu pa moramo reči, da so se v konferenci precej izkristalizirala načela, po katerih naj se rešijo prečna gospodarska vprašanja.

Ceterum censeo zborovanja je bil, da je treba prometna sredstva zboljšati. Dokler ne bodo imeli Jugoslovenci dovolj vagonov, lokomotiv ter dokler ne bo promet vsaj za silo funkcionalen, je težko misliti na zboljšanje in ozdravljenje gospodarstvenega stanja. Zastopniki industrije in obrti so sprejeli mnenje, naj vlada najame veliko notranjo posojilo v svrhu izboljšanja prometnih sredstev. Kakor čujemo, se v tem oziru že vrše pogajanja med vlado in bančnimi zavodi. Govori se, da bi bilo možno dobiti posojilo od 500 milijonov dinarjev. Država pa bi morala izjaviti, da bo ta denar porabila izključno v izboljšanje železnice, pošte, telefona in brojara.

Drugo vprašanje, s katerim so se konferenca obirala, je bilo izvozno vprašanje. V preteklem letu, kakor tudi leta 1919. je bila trgovska bilanca pasivna, in sicer približno za dve milijardi dinarjev vsako leto. Da se pod takimi pogoji jugoslovenska valuta ne more zboljšati, je jasno. Dokler se bo Jugoslovija vsako leto zadolžila na pram inozemstvu za dve milijardi, ne more upati, da se dinar zenači s frankom. Treba je torej najti pot, kako zmanjšati pasivnost. Jugoslovenci izpovedo je značilno pretečeno leto nekaj čez eno mili-

jardo dinarjev. Ta vsota je odločno premajhna in radi tega so bili zastopniki gospodarskih krogov mnenja, da mora država skrbeti za povečanje izvoza. Postavilo se je načelo, da je treba pridelavo izvažati take predmete, ki se v Jugosloviji pridelajo v mnogo večji množini, nego se rabijo doma in ki ne služijo za preživljanje naroda. V mislu tega načela so zahtevali gospodarski krogi, naj se izvoz lesa podpre posebno s tem, da se ukine izvozna carina na obdelan les. Neobdelan les pa naj ostane doma, da bodo domače žage zaposlene. Radi tega se je izrazilo mnenje, da se mora izvozna carina na neobdelan les povečati. Izvozna carina na pseščo ostane neizpremenjena, medtem ko se ima izvozna carina na koruzo uveljaviti, ker se je izkazalo, da je koruza v Jugosloviji, osebno v Banatu, že v ogromni množini. Za izvoz mesa in masti se bo tudi nadalje plačevala izvozna carina.

Na ta način se hoče v Jugosloviji dvigniti izvoz in s tem deloma zmanjšati pasivnost trgovske bilance. To pa ne bo zadostovalo, ker pasivnost jugoslovenske trgovske bilance je preogromna. Radi tega so bili gospodarski krogi nazirali, da je treba tudi izvoz zmanjšati na neobhodno potrebno mero. Postavilo se je načelo, da se ima za obrtne in industrijske predmete, ki se vsaj v približno dovoljni meri doma pridelajo, povečati uvozna carina. Povdarilo se je pri tem, da je volik del jugoslovenskega industrijskega in obrtniškega delavstva brez posla. Tem je treba dati zaslužka s tem, da se zabrani uvoz inozemskih izdelkov.

S splošno gospodarskega stališa je to načelo zdravo. Tudi drugo države ščitijo svojo industrijo s carino. Carinske postavke pa ne smejo biti tako visoke, da bi ceno blaga poskočile. Pri doletitvi pesameznih carinskih postavk bo treba najti srednjo pot, tako, da bo mogla domača obrt in industrija zopet s polno paro delati, na drugi strani pa, da ne bo konzument obremenjen z visokimi cenami.

Revizija izvozne carine v Jugosloviji. V ministstvu za sumo in rube so pripravili revizijo izvozne carine, zlasti za les. To ministristvo namreča posredovati pri drugih resorcih, da se zniža carina tudi za drugo izvozno blago, ker to zahteva sedanjí položaj jugoslovenske industrije.

Dalmatinci proti uvozu italijanskih vin. "Težakke novine" v Splitu so objavile oster članek proti nameri Italijanov, da se v trgovinski pogodbi dovolj svobodno uvoz vina iz Italije. To bi uničilo vinogradništvo v Dalmaciji. Ako je nastavljen visoka carina za najpotebnejše stvari kakor za sol, zakaj bi ne bila določena visoka carina na italijansko vino, ki ga ne potrebujemo.

Premogovno vprašanje v Sloveniji. "Slovenski Narod" se peča v daljšem članku s tem vprašanjem. Članek ugotavlja predvsem, da so v svetovni produkciji in trgovini s premogom določajo cene premogu po njegovi kurilni vrednosti (katorijah) in vrsti (sortimentu). Ta način določanja cen je najbolj pravičen tako za producenta kakor za konsumenta. V pogodbi se določi fikсна cena premoga gotove vrste z gotovim številom kalorij. Od časa do časa se potem dobava preiskuje in se cena po tem regulira. V poštev pride predvsem kurilna vrednost, potem pa tudi vrsta, kajti končno je kurilna vrednost odvisna tudi od vrste. Vrsta pa pride v poštev še zategadelj, ker so v vseh večjih obratih kurilne naprave urejene za specialne vrste premoga. Običajno razločujemo 5. na Češkem 6 vrst premoga. "Kosovce", "srednje" in "srehovce" so brez primere neoprijemljivi stvari, kakor so prst, kamenje itd. Ne tako "drobnice", "prašnice" ali sploh nesepriznani. To vrste imajo tuje primere. Dočim se toraj na svetovnem trgu in v drugih deželah določajo cene premogu po principu kurilne vrednosti in strogega sortimenta, se v Sloveniji, kjer se producira nad 1 milijon ton letno, poznati le dve vrsti premoga, ki so vrhu tega po ceni razlikujeta samo za 5/4%, dočim se razlikujeta kurilni vrednosti teh dveh vrst za 15/3%.

(Cena 1. januarja 1921 za drobní premog = K 423/45 za 1 tono, za debeli premog = K 495/45 za 1 tono). Torej navzile 15-17% manjši kurilni vrednosti drobnega premoga je cena skoraj ista. K temu nedostatku se pridruži še ta, da plačuje kupec za kočevski premog prav isto ceno, kakor za trboveljski, čeprav je dokazano, da vsebuje kočevski premog okroglo 25% manj kalorij kakor trboveljski. Porabnik kočevskega premoga so torej očitno oškodovani nasproti porabnikom trboveljskega. Vsed slabih prometnih sredstev pa je mnogo industrijskih podjetij navezanih na kočevski premog. Zlasti je pri tem sistemu topona Ljubljana, ki porablja skoraj izključno kočevski premog. Zato je pa enosmerna zahteva vseh konsumentov premoga, predvsem železnice in industrije, da se odpravi ta gospodarsko kvrni in neopravičeni sistem in da se krene na pravo pot, to je določanje cen po kurilni vrednosti in vrsti premoga. Članek predlaga, naj se skliče konferenca resnih strokovnjakov, ki naj tudi v Sloveniji uvedejo v premogovnih zadevah povsod priznana načela. — Jugoslovensko železnice in industrijski obrati plačujejo točasno izmed vseh dežel Srednje Evrope najvišje cene za premog; razmerje sodebnih cen med češkim, avstrijskim in slovenskim premogom je kakor 1 : 2 : 4, to se pravi jugoslovenska industrija in vsi drugi porabniki plačujejo za domači premog dvakrat višje cene nego industrija v Avstriji, in štirikrat višje cene nego industrija na Češkem. Te številke, pravi članek, govorijo dovolj jasno. Skrajni čas je, da se reši to prečje gospodarsko vprašanje.

Novoustavljena industrijske podjetja v Jugosloviji. V poslednjem času so med drugimi zaprosile za koncesijo sledeče bosanske družbe: 1.) Parni mlin, delniška družba, v Petropolju. Ustanovniki so tamošnji nemški kolonisti. Delniška glavica znaša 1 milijon kron. 2.) "Tovarnica rublje", tovarna za perilo; zalega jo Muslimanska trgovacka i obrtniška banka v Sarajevu, njena glavica znaša 1 milijon kron. 3.) "Prva bosanska tovarnica za konzerviranje silva" v Brčkom. Ustanovili so jo trgovci v Brčkom. Delniška glavica znaša 4 milijone kron. 4.) "Jedinstvo paromlina, delniška družba v Brčkom. 5.) Pod okriljem Sepke privredne banke v Sarajevu se ustanoviti baše dve leani družbi, in sicer žaga "Taras" v Tači z delniško glavico 4 milijonov kron in žaga "Planina" v Han-Pjesaku. 6.) Srpska centralna banka prevzame zalaganje novoustavljene lesne tvrdke "Bistrica" z glavico 8 milijonov kron. 7.) "Hercegovacka pivara" v Mostarju z obratno glavico 3 milijonov dinarjev. Zalega jo Živnostenska banka v Pragi.

Tovarnica za izdelovanje gospodarskih strojev v Jugosloviji. V Karlovcu zgradi tvrdka Miroslav

Herman in drug novo tovarnico za izdelovanje gospodarskih strojev.

Nova banka v Sloveniji. V Kočevju se ustanovi trgovska in industrijska banka delniška družba, z začetnim kapitalom 5.000.000 K, ki se pozneje zviša na 20.000.000 K. Pripravljalna dela za banko so že toliko gotova, da se bodo v najkrajšem času povabili interesi k subskripciji delnic. Njihova nominalna znaša 400 K in se glasi na prisostitelja. Na ustanovitvi tega bančnega podjetja sta interesi-roni obe narodnosti.

Razveljavljenje lesne pogodbe, ki jo je bila sklenila jugoslovenska vlada. V mesecu novembru lanskega leta je avstrijski državni svet vložil ugovor proti pogodbi, ki jo je bila sklenila jugoslovenska vlada z znanim lesnim industrijalcem Oscarjem Körnerjem in z njim združenimi tvrdkami. Na podlagi te pogodbe bi imenovani krog industrijalcev prevzel Steinbeisovo gozdovo, ki so bili svojčas last skupnega finančnega ministristva. Odkar je avstrijski državni svet vložil ugovor, sta se jugoslovenska in avstrijska vlada pogajali glede te pogodbe. Sedaj pa doznamo, da je jugoslovensko ministristvo za šume in rube razveljavilo to pogodbo, ki sta jo bila svojčas sklenila bivši jugoslovenski ministristva Ivica Kovačević in baron Körner.

Gospodarska pogajanja med Jugoslovijo in Nemčijo. Ministristki svet v Belgradu je po obsebnih in dolgotrajnih pogajanjih odredil odobritve že zaključeni in do podpisov gotovi začasni trgovski pogodbi, katero so sklepal bivši pomočnik finančnega ministristva Popović ter sekcijski načelnik Teodorovič na eni in ministristki ravnatelj nemškega zunanjega urada von Stockhmer na drugi strani.

Premogovno vprašanje v nemški mirovni pogodbi. Dne 7. februarja je nemška komisija za vojna bremena izročila reparacijski komisiji noto o vprašanju dobavljanja nemškega premoga, v kateri se, z ozirom na dne 29. januarja izročeno spomenice poudarja, da po dosedanjih izkušnjah pri dobavljanju premoga pri znatni poostritvi februarjskega programa ni računati s tem, da je možna njegova izvedba. Noto končno opozarja, da sta pri pogajanjih o bodočih dobavah premoga v Parizu obe stranki prišli do tega, da bo treba novih razgovorov o končno veljavnem programu dobavljanja.

Borzna poročila.

Tečaj:

V Trstu, 16. februarja 1921.

Jadranska banka	350
Cosulich	425
Dalmacija	340
Gerolmitich	1990
Libera Tristina	594
Lloyd	1760
Lussino	1990
Martinolich	250
Oceanica	458
Premuda	458
Tipovich	485
Ampela	700
Cement Dalmatia	340
Cement Spalato	395

Andrej Purič-kovač

Trst — ulica Media št. 6

prodaja vsakovrstne ŠTEDILNIKE (Sparherd) in druge potrebščine, ter izvršuje vsakovrstne poprave

EKONOMIČNO MILO ZA DRUŽINSKO RABO
ZNAMKA

LUBRA LUBRA

neovržne, neprekosljive kakovosti,
absolutno zjamčeno,
brez škodljivih snovi.

JADRANSKA BANKA

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu